

TUTKIMUSRAPORTTI

ROVANIEMI

Koskenniska

Kivikautisen asuinpaikan arkeologinen kaivaus

31.7–13.9.2013

AKDG3644:74

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

PETRO PESONEN

Tiivistelmä

Rovaniemen Koskenniskan kivikautisella asuinpaikalla kaivettiin, koska Rovaniemen kaupunki halusi tutkia pois alueen rakentamista rajoittavan muinaisjäännöksen. Kaivauksen suoritti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut Rovaniemen kaupungin tilauksesta 30.7.–13.9.2013. Kaivausten ensisijaisena tavoitteena oli vuonna 2012 määritetyn tutkimuksellisesti merkittävän, 2000 m² laajuisen alueen mahdollisimman kattava tutkiminen. Arkeologisia mielenkiinnon kohteita olivat mm. alueen vesistöhistoria, ympäristötekijöiden heijastuminen kohteen muinaisten asukkaiden elinkeinoin ja kohteen poikkeuksellisen paksu stratigrafia.

Asuinpaikkaa tutkittiin noin 800–850 m² laajuinen alue, josta tasokaivauksena 629 m². Kaikilla alueilla oli nähtävissä hienohietainen tulvakerros, joka oli paksuimmillaan lähempänä joen ranta ja oheni ylärintettä kohden. Peltomultakerros on tehty tulvahiekkaan, ja yhdessä ne muodostavat jopa metrin paksuisen patjan alle jääneen myöhäiskivikautiseen asutukseen liittyvän sirpalekivikon päälle. Asuinpaikan todettiin olevan melko pahoin muinaisten rantavoimien tuhoama, eikä kiinteitä rakenteita juurikaan havaittu.

Paksu tulvakerros sirpalekivikon päällä viittaa siihen, että asuinpaikkaa kohdannut voimakas tulva on siirtänyt ylärinteestä hienoa hietaa asuinpaikan päälle ja paikka on jouduttu sen vuoksi hylkäämään. Tämä asuinpaikan vaihe liittyy ns. Kolpeneen muinaisjärveen, ja paikalle on tultu uudestaan ilmeisesti vasta varhaisella metallikaudella, jolloin kohde on ollut jo jokivartta. Historiallisella ajalla jokiranta on otettu viljelyskäyttöön.

Löydöt keskittyivät sirpalekivikon alueelle. Suurin osa löydöistä on joko kvartssia tai palanutta luuta. Löytöaineisto ajoittune suurimmaksi osaksi myöhäiskivikaudelle, Pöljän keramiikan vaiheeseen, radiohiiliajoitusten mukaan n. 2920–2690 eKr. Osa pintakerrosten löytömateriaalista on varhaiselta metallikaudelta, ajoittuen Lovozeron keramiikan vaiheeseen, noin 2000–1000 eKr. Kohteen löytöjä ovat mm. Pöljän keramiikka, Lovozeron keramiikka, v-porauksellinen meripihkanappi, tuurat, Pyheensillan tyyppin nuolenkärjen katkelma, kynsitaltta ja luuesineen katkelmat. Sirpalekivikosta otettiin useita maanäytteitä, joiden analyyseissä löytyi runsaasti hiiltyneitä kasvinjäänteitä (mm. ulpukka, vadelma, tuomi, puolukkalaji, pihlaja, maitohorsma, jauhosavikka ja käenkaali). Luuaineistosta tunnistettiin majava, saukko, metsäjänis, sorsalinnut, hauki, ahven, harjus, siika, lohikalat, made, lahna ja särkikalat.

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot.....	2
Kohteen sijaintikartta	4
1. Johdanto	5
2. Tutkimushistoria ja topografia	8
2.1 Arkeologinen tutkimushistoria	8
2.2 Vesistöhistoria	11
2.3 Maankäyttöhistoria	14
3. Kaivausmenetelmät.....	16
3.1 Koordinaatisto	16
3.2 Kaivausalueiden sijoittuminen ja laajuus	16
3.3 Kaivausmenetelmät ja dokumentointi	17
4. Kaivaushavainnot	21
4.1 Kaivausalue 1	21
4.1.1 Kaivausalue 1a	22
4.1.2 Kaivausalue 1b.....	23
4.1.3 Kaivausalue 1c	33
4.1.4 Kaivausalue 1d.....	38
4.2 Kaivausalue 2	41
4.3 Kaivausalue 3	43
4.4 Kaivausalue 4	46
4.5 Kaivausalue 5	54
4.6 Kaivausalue 6	54
4.7 Koekuopat.....	56
5. Löydöt ja näytteet	59
5.1 Yleistä ja löytötilastot	59
5.2 Löytölajit	63
5.3 Näytteet.....	67
6. Yhteenveto	71
Lähteet.....	72
Arkistolähteet	72
Kirjallisuus.....	72
Elektroniset lähteet	72
Digikuvaluettelo.....	73
Karttaluettelo	78
Kartat	80
Radiohiiliajoitukset (Uppsalan yliopisto)	155
Osteologinen analyysi (Katariina Nurminen).....	164
Kasvimakrofossiilianalyysi (Santeri Vanhanen)	239

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kivikautisen asuinpaikan arkeologinen kaivaus

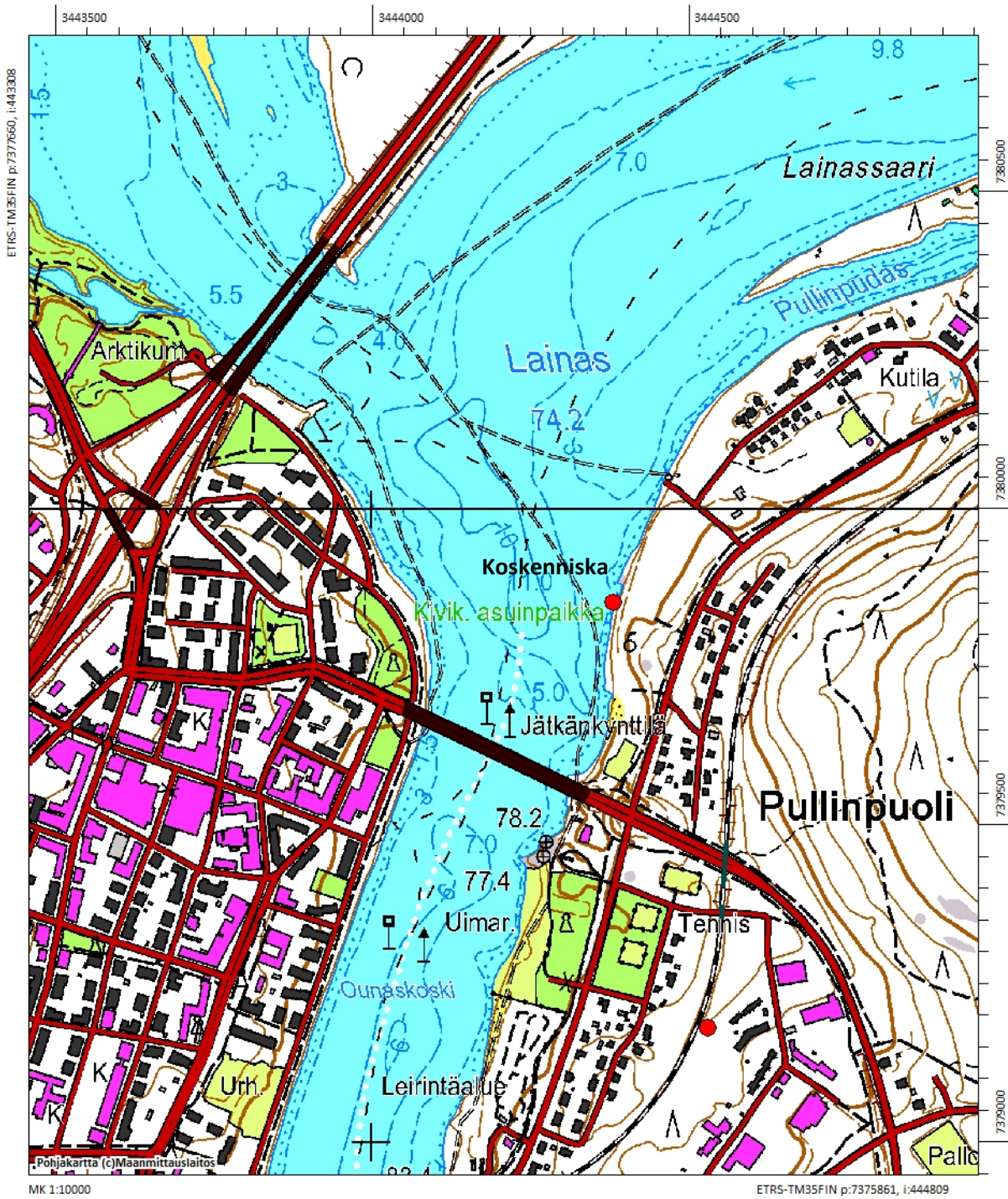
Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Kaivauksenjohtaja:	FL Petro Pesonen
Kunta:	Rovaniemi
Kylä:	Pullinpuoli
Tila:	698-401-54-61 SÄHKÖLÄ 1, om. Rovaniemen kaupunki 698-4-9903-0 KAUPUNGINOSAN PUISTOT, om. Rovaniemen kaupunki
Muinaisjäännöskohde:	Rovaniemi Koskenniska , 699010063, koordinaatit P: 7376765 I: 444230 (ETRS-TM35FIN); P: 7379850, I: 3444380 (YKJ), Z: 78-80 m mpy
Kenttätyöaika:	30.7.- 13.9.2013
Apulaistutkija:	FM Johanna Seppä
Tutkimusavustaja:	HuK Laija Simponen
Kaivajat:	Eva-Sofia Alm, Olli Eranti, Esa Haataja, Anna Heikkinen, Anne Huuemonen, Kiti Karvonen, Veli-Matti Keränen, Antti Komulainen, Riina Koskiniemi, Leena Kuuskasjärvi, Heta Lankinen, Jussi Maikkula, Tuukka Mäkiranta, Laura Ohenoja, Sanna Ojanne, Maiju Pohjola, Markus Pyhäjärvi, Maija-Liisa Rautiainen, Pekka Ruokanen, Jenniina Siira, Saara Tuovinen, Juha-Pekka Tuppi, Katja Virtanen ja Jouni Väänänen
Peruskartta:	T4324E3 (TM35-lehtijako), 361207B4 (Yleislehtijako)
Tutkimusten rahoittaja:	Rovaniemen kaupunki
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopio:	Rovaniemen kaupunki, Lapin maakuntamuseo (Rovaniemi)
Kaivauspinta-ala:	629 m ²
Löydöt:	KM 39632: 1-6299, diar. 28.10.2013
Digitaalikuvat:	AKDG 3644:1-187
Aikaisemmat tutkimukset:	1955 – Erä-Esko Aarni, inventointi. Rovaniemi. Inventointiraportti (kooste muistiinpanoista). 1989 – Kotivuori Hannu, tarkastus. Ei raporttia. 1990 – Kotivuori Hannu, inventointi. Rovaniemen muinaisjäännösten inventointi 1987–1989. Osa 2: kohdeluettelot ja karttaotteet. (Osa 1: kohdekuvaukset puuttuvat). 2001 – Sarkkinen Mika, koekaivaus. Kertomus kohteen Rovaniemi 63 Koskenniska koekuopituksesta 7.6.2001. 2012 – Koivisto Satu, koekaivaus. Moniperiodisen asuinpaikan arkeologinen koetutkimus.
Aikaisemmat löydöt:	KM 3266:18 tasataltta (Johan Koskenniska 1896) KM 13826 asuinpaikkalöytöjä (Aarni Erä-Esko 1955) KM 24041:1-11 asuinpaikkalöytöjä (Hannu Kotivuori 1988) KM 25578:1-16 asuinpaikkalöytöjä (Hannu Kotivuori 1990) KM 32906:1-12 asuinpaikkalöytöjä (Mika Sarkkinen 2001) KM 39172:1-291 asuinpaikkalöytöjä (Satu Koivisto 2012)
Analyysit:	Osteologinen analyysi (FM Katariina Nurminen) Radiohiiliajoitukset 2 kpl (The Ångström Laboratory, Uppsala; Helsingin yliopis-

ton ajoituslaboratorio)
Makrofossiilianalyysi (FM Santeri Vanhanen)

AKDG 3644:186. Alueen meijerihistoriasta kertova löytö pintamaiden kuorinnasta: maitotonkan kansi. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Kohteen sijaintikartta

Peruskarttaote 1:10000. Kohde sijaitsee Kemijoen itärannalla, vastapäätä Rovaniemen keskustaa.

1. Johdanto

Rovaniemen Koskenniskan kivi-kautisen asuinpaikan kaivaus tehtiin, koska Rovaniemen kaupunki on muuttamassa alueen asemakaavaa ja halusi poistaa rakentamista rajoittavan muinaisjäännöksen suojelun. Muinaisjäännös sijaitsee keskeisellä paikalla Rovaniemen kaupungin Pullinpuolella, Jätkäntytilän sillan itärannalla, Ounaskosken korkealla rantatöyräällä. Valion 2000-luvulla puretun meijerin rakenteet, sähkölaitos ja Niskan vanha tila rakennuskantoinen ja viljelyksineen ovat sijainneet samalla alueella. Alueella on tehty aiempia kaivaustutkimuksia vuosina 2001 ja 2012, joista ensimmäinen, Lapin maakuntamuseon tekemä koekaivaus, liittyi alueen eteläosaan suunnitellun avantouimareiden tukikohdan rakentamissuunnitelmiin. Vuoden 2012 koekaivauksen teki Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut, ja tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää asuinpaikan säilymisaste ja jatkotutkimusten tarve.

Vuoden 2013 kaivaus oli jatkoa edellisenä vuonna aloitetuille tutkimuksille, ja sen suoritti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut Rovaniemen kaupungin tilauksesta. Kaivausten ensisijaisena tavoitteena oli vuonna 2012 määritetyn tutkimuksellisesti merkittävän, 2000 m² laajuisen alueen mahdollisimman kattava tutkiminen. Arkeologiset kysymyksenasettelut koskevat kohteen ajoitusta, periodisuutta sekä toimeentulostrategioita. Viimeiseen kysymykseen liittyy myös alueen hydrologinen historia: onko paikalla toimittu järvi- (Muinais-Kolpene) ja/vai jokivaiheessa ja miten tämä heijastuu esimerkiksi osteologisessa materiaalis- sa eri aikoina. Vuoden 2012 tutkimuksissa oltiin jo selvitetty, että alueella on muinaisjäännökseen liittyviä rakenteita ja löytökerroksia jopa metrin syvyydessä maan pinnasta lukien. Myös mahdollisen stratigrafian selvittäminen kuului siten tutkimusohjelmaan.

Rovaniemen Koskenniskan kaivausten ajankohta oli 31.7.–13.9.2013. Kenttätöryhmän muodostivat kaivauksenjohtaja, apulaistutkija, tutkimusavustaja ja 24 kaivajaa. Kaivauksenjohtajana toimi FL Petro Pesonen, dokumentoinnista vastasivat apulaistutkija FM Johanna Seppä ja tutkimusavustaja HuK Laija Simponen. Kaivajien pestien pituudet vaihtelivat yhdestä kuuteen viikkoon. Kaivajina oli arkeologian ja lähialojen opiskelijoita eri yliopistoista sekä työvoimatoimistoon jätetyn hakemuksen perusteella palkattuja rovaniemeläisiä: Eeva-Sofia Alm (5.-30.8), Olli Eranti (1.8.-13.9), Esa Haataja (28.8.-13.9), Anna Heikkinen (5.8.-13.9), Anne Huuromonen (5.8.-13.9), Kiti Karvonen (5.8.-13.9), Veli-Matti Keränen (5.8.-13.9), Antti Komulainen (5.-23.8), Riina Koskinen (5.8.-13.9), Leena Kuukasjärvi (5.8.-13.9), Heta Lankinen (5.-27.8), Jussi Maikkula (5.8.-13.9), Tuukka Mäkiranta (5.8.-13.9), Laura Ohenoja (1.8.-13.9), Sanna Ojanne (27.8.-10.9), Maiju Pohjola (5.8.-13.9), Markus Pyhäjärvi (5.8.-13.9), Maija-Liisa Rautiainen (5.8.-13.9), Pekka Ruokanen (5.8.-13.9), Jenniina Siira (5.-9.8), Saara Tuovinen (5.8.-13.9), Juha-Pekka Tuppi (5.8.-13.9), Katja Virtanen (19.-30.8) ja Jouni Väänänen (5.8.-13.9). Lisäksi arkeologi Noora Taipale osallistui kaivauksiin muutamana päivänä vapaaehtoisena. Kaivinkoneurakoitsijoina oli Jarmo Vuorinen (Jarkat Oy) alueiden kuorinnassa ja Ari Aspegren (Rovaniemen kaupunki) alueiden täytössä. Puiden kaadon teki Marko Teppola (Metsä- ja kiinteistötyö Polku). Työmaatila vuokrattiin Rovaniemen Ramirent Oy:ltä ja WC puolestaan yleensä festivaali-järjestelyjä hoitavalta Mar-Rent Oy:ltä.

Koskenniskan asuinpaikalla kaivettiin arkeologisen tasokaivauksen menetelmin yhteensä 629 m². Kaivinkoneella avattua aluetta oli noin 700 m², joka on suurimmaksi osaksi samaa aluetta kuin sittemmin käsin kaivettu alue. Kaikkiaan Koskenniskalla avattiin maanpintaa noin 800–850 m² alueella, mikä on vajaa puolet aiemmin tutkimuksellisesti merkittäväksi määritellystä alueesta. Varsin suuri osa tästä alueesta on kuitenkin sellaista, jota ei olisi ollut mahdollista tai järkevää tutkia, esimerkiksi polun kohta ja kellari. Tutkimatta jääneistä alueista merkittävin on alueen 4 ja joentörmän välissä oleva alue, jolla olevia isoja haapoja Rovaniemen kaupunki halusi vielä suojella. Toinen potentiaalisesti löytörikas alue saattaa olla alueen 1 pohjois-

puolella. Kaiken kaikkiaan asuinpaikan todettiin kuitenkin olevan melko pahoin muinaisten rantavoimien tuhoama, eikä lisäalueilla ehkä olisi saatu yksittäisiä esinelöytöjä enempää tietoa muinaisen asuinpaikan toiminnoista.

Kaivauksella talletetut löydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin numerolle KM 39632:1–6299. Kaivaukselta otetut digitaaliset valokuvat on luetteloitu Webmuskettiin numeroilla AKDG 3644:1–187.

Kaivauspaikalla kävi suhteellisen paljon vierailijoita, sillä kohde on lähellä kaupungin keskustaa. Aivan kaivauspaikan edustalla kulkee koululaisten ja koiranulkoiluttajien suosima kävelypolku ja sen eteläpuolella on pieni uimaranta. Paikalta on myös hyvä näkymä Rovaniemen kaupungin keskustaan. Päivittäisten ohikulki- joiden lisäksi paikalla kävi useita koululaisryhmiä, Lapin maakuntamuseon henkilökuntaa, Rovaniemen kau- pungin virkamiehiä, GTK:n Rovaniemen paikallisosaston työntekijöitä ja maakunta-arkeologi Hannu Koti- vuoren opastamana myös Rovaniemi-viikon osallistujia teemalla ”ammattina arkeologi”. Koululaisryhmät tulivat Ounasvaaran lukiosta (I lk), Syväsenvaaran koulusta (5A-B lk), Katajarannan koulusta (3 ja 5A lk), Lyseonpuiston lukiosta (I-IV lk historiaryhmä), Steiner-koulusta (3-4 lk) ja Saaren koulusta (6 lk). Tiedotusvä- lineistä paikalla kävi Yleisradion Lapin toimitus ja Lapin Kansa.

Helsingissä 18.3.2014

Petro Pesonen, FL

AKDG 3644:187. Ryhmäkuva. Vasemmalta Tuukka Mäkiranta, Laija Simponen, Anne Huuemonen, Maija Rautiainen, Anna Heikkinen, Riina Koskiniemi, Kiti Karvonon, Jussi Maikkula, Markus Pyhäjärvi, Veli-Matti Keränen, Leena Kuukasjärvi, Saara Tuovinen, Maiju Pohjola, Laura Ohenoja, Esa Haataja, Johanna Seppä, Olli Eranti, Juha-Pekka Tuppi ja Pekka Ruokanen. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:169. Työkuva. Koululuokka vierailee kaivauksilla. Petro Pesonen opastaa. Kuvaaja: Johanna Seppä.

AKDG 3644:168. Työkuva. Koululuokka vierailee kaivauksilla. Petro Pesonen opastaa. Kuvaaja: Johanna Seppä.

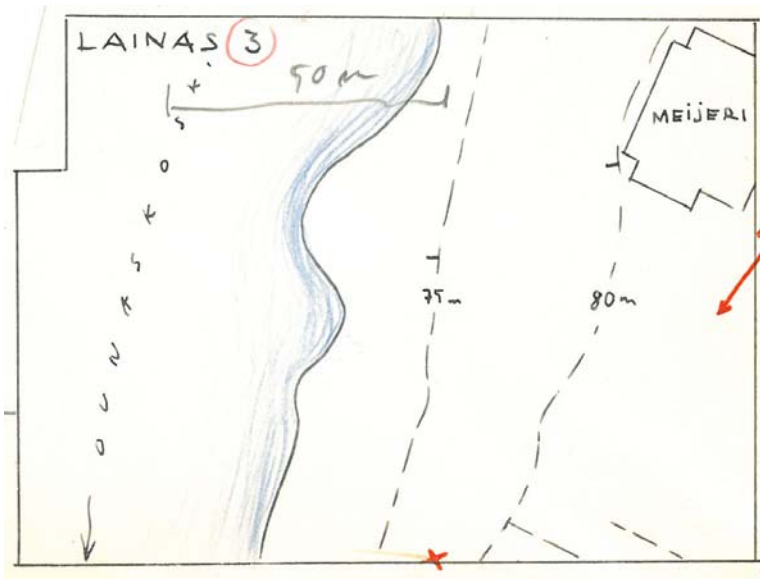

AKDG 3644:170. Hannu Kotivuori ja Lapin maakuntamuseon henkilökuntaa vierailulla. Kuvaaja: Johanna Seppä.

2. Tutkimushistoria ja topografia

2.1. Arkeologinen tutkimushistoria

Koskenniskan muinaisjäännös on ollut tiedossa 1950-luvulta lähtien, jolloin arkeologi Aarni Erä-Esko kävi systemaattisesti inventoimassa Kansallismuseon kokoelmiin toimitettujen muinaisesineiden löytöpaikkoja Rovaniemellä. Hän kävi myös Valion meijerin tontilla, josta vuonna 1896 isäntä Johan Koskenniska oli löytänyt "kivirauniota purkatessa talonsa pellonpientareelta" kivisen tasataltan (KM 3266:18). Erä-Esko mainitsee saaneensa maanviljelijä Otto Korkalolta tietää, että Johan Koskenniskan entinen asuinrakennus olisi sijainnut meijerirakennuksesta noin 60 m etelään.¹ Hän liitti inventointiraporttiinsa karttaluonnoksen, johon on merkitty Niskan tilan pellonpiennar meijerin silloisessa kasvitarhamaassa. Erä-Esko löysi inventoinnissa samaiselta paikalta muutamia kvartsinkappaleita hiekkamultamaasta (KM 13826), jotka talletettiin Kansallismuseon kokoelmiin. Lapin maakuntamuseon inventoinnissa vuonna 1987 entisen meijerirakennuksen eteläpuolella sijainneen perunamaan joenpuoleisesta reunasta poimittiin kiviakautisia asuinpaikkalöytöjä, palanutta luuta sekä kvartsi- ja piiaineistoa (KM 24041:1–11), joiden joukossa oli mahdollinen piikaavin ja piikärjen katkelma.² Lapin maakuntamuseon tarkastuksessa samalta paikalta löytyi lisää kvartsiaineistoa (KM 25577:1–16).³

Aarni Erä-Eskon inventoinnissa vuodelta 1955 Johan Koskenniskan "pellon piennar" on hahmoteltu karttaluonnokseen meijerin kasvitarhamaalle punaisen ristin kohdalle. Erä-Esko noukki paikalta talteen muutamia kvartsinkappaleita. Erä-Eskon inventointimuistiinpanoihin liitetty valokuva on otettu meijerin pihalta lounaaseen kohti Kemijokea ja taustalla häämöttävää Pohjanhovin rakennusta. Kvartsien löytöpaikka on auton takana meijerin kasvitarhassa. Karttaluonnos ja kuva Aarni Erä-Esko 1955/MV.

¹ Erä-Esko 1955:3.

² Kotivuori 1990.

³ Kotivuori 1989.

Hyvälle paikalle Ounaskosken leirintäalueen ja uimarannan läheisyyteen kaavailtiin avantouimareiden tukikohtaa 2000-luvun alussa. Muuttuvan maankäytön suunnittelun takia Lapin maakuntamuseo teki Koskenniskan eteläosassa koekaivauksia vuonna 2001.⁴ Suunnitellun rakennuksen ja kaavaillun pyörätien kohdalle kaivettiin yhteensä kahdeksan koekuoppaa, joiden avulla saatiin ensikäsitys muinaisjäännöksen luonteesta ja säilyneisyydestä. Kivikautisia asuinpaikkalöytöjä (KM 32906:1–12) saatiin talteen koekuopista sekä sekoittuneena vanhaan peltomultakerrokseen että sen alaisen moreenimaan pinnalta. Koskenniskan muinaisjäännöksen säilyneiden osien todettiin sijoittuvan terassimaiselle alalle 78,5–80,5 m mpy korkeuskäyrien välille, joka alkaa Koskipuiston pohjoisreunasta etelässä jatkuen kalliopohjaisen niittytörmän länsireunaa seuraten pohjoiseen aina puretun meijerin tasoitetun pihamaan eteläreunalle saakka. ”Arkeokriittiseksi” kuvailun kaistan pituudeksi arvioitiin koekuopituksen tuloksena noin 120 m ja leveydeksi noin 20 m kattaen yhteensä noin 2400 m² alan. Avantouimareiden tukikohtaa ja sinne johtavaa pyörätietä ei kuitenkaan toteutettu ja Valionranta sai jäädä villiintyneeksi puistoalueeksi.

Koskenniskan kivikautinen asuinpaikka mainitaan Lapin seutukaavaliiton muinaisjäännösluettelossa sekä Rovaniemen historian esihistoriaa käsittelevässä osassa.⁵ Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin tiedoissa oletetaan meijerin asfaltoidun pihan ja vanhan tilan rakenteiden tuhonneen suuren osan kohteesta, mutta koekaivausten 2001 perusteella asuinpaikan todettiin jatkuvan eteläpuolisella pellolla rannansuuntaisena vyöhykkeenä.⁶

Viimeisin tutkimus ennen vuoden 2013 kaivausta tehtiin kesällä 2012 Museoviraston Arkeologisten kenttäpalveluiden toimesta ja Satu Koiviston johtamana. Rovaniemen kaupunki halusi selvittää miten Koskenniskan muinaisjäännös vaikuttaa Valionrannan kaavoitukseen ja rakentamiseen. Paikalle on suunniteltu mm. avantouimareiden tukikohtaa, kylpylähotellia ja puistoa. Kaupungin laatimassa työsuunnitelmassa mainittiin, että kohteen jatkotoimenpiteet määräytyvät koetutkimuksissa saatujen tulosten pohjalta ja koko työ jakautuu esitutkimusvaiheeseen ja lopullisten tutkimusten osuuteen. Vuonna 2012 toteutettiin kohteen esitutkimusvaihe.

Koetutkimusten tavoitteena oli selvittää, onko puistomaisella alueella säilynyt esihistoriallisia rakenteita, kuten asuinpaikkakerroksia, liesikiveyksiä, hautoja tai orgaanisten rakenteiden jäännöksiä. Koekuopituksen ja löytöaineiston avulla kyettiin paikantamaan asuinpaikan säilyneet osat ja arvioimaan muinaisjäännöksen laajuutta, luonnetta ja säilymisastetta. Makrofossiili-, maaperäkemiallisten ja osteologisen analyysin avulla erotettiin historiallisen ja esihistoriallisen asutuksen kerrostumia, toiminta-alueita ja rakenteita toisistaan. Esihistoriallisen asuinpaikan tutkimuksellisesti merkittävä alue on noin 2000 m² laajuinen, jossa syvimät rakenteet ulottuvat jopa metrin syvyyteen nykyisestä maanpinnasta. Näiden rakenteiden tulkittiin olevan liesikiveyksiä. Lisäksi havaittiin todennäköisesti useampaan esihistorialliseen asutusvaiheeseen liittyviä kulttuurikerroksia.⁷

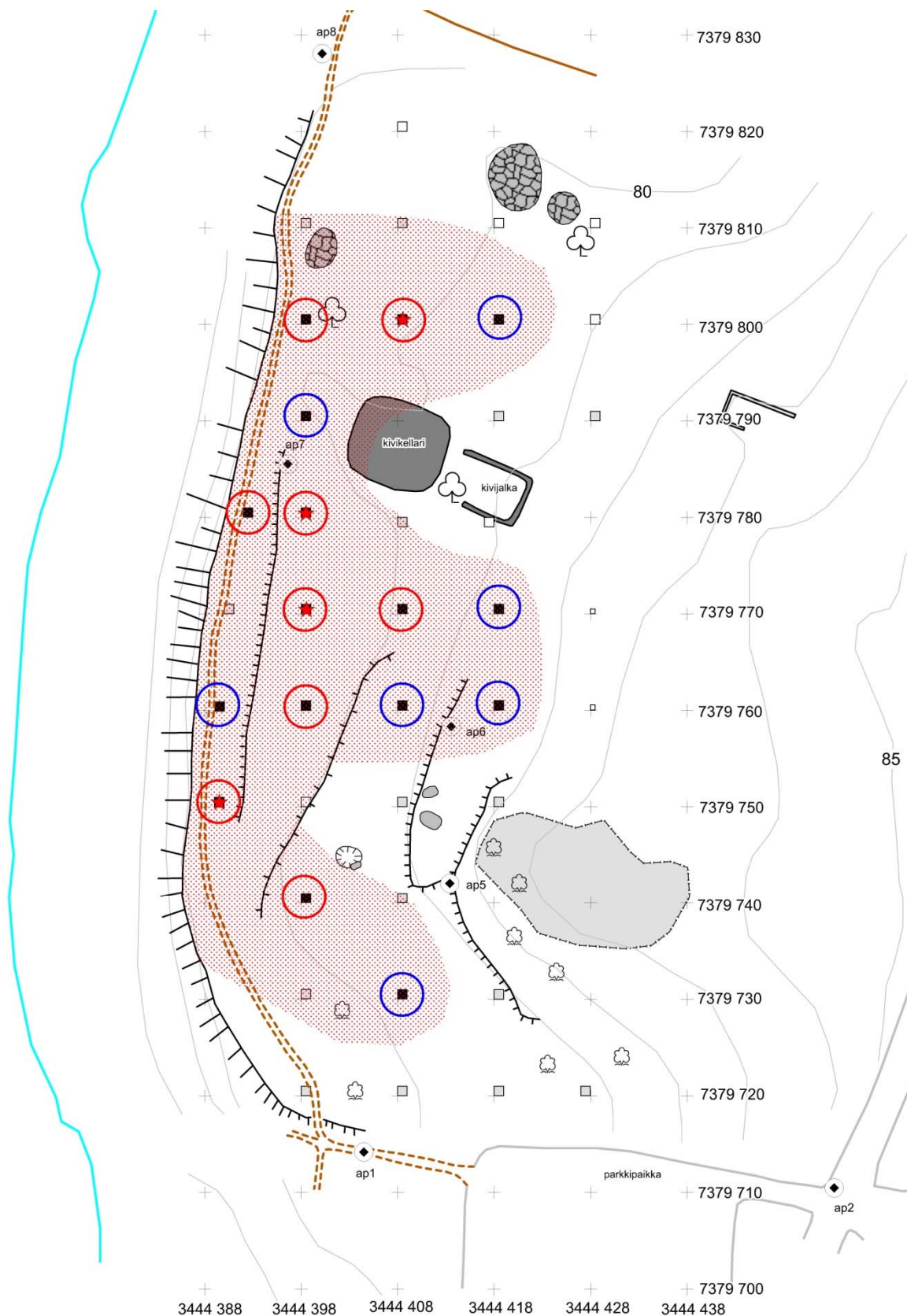
---

⁴ Sarkkinen 2001.

⁵ Kotivuori & Torvinen 1992; Kotivuori 1996.

⁶ Rovaniemi Koskenniska 699010063 [<https://www.museoverkko.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>].

⁷ Koivisto 2012.

Vuoden 2012 koekaivausten tuloskartta. Tutkimuksellisesti merkittävä alue (punainen rasteri), koekuopat, joissa esihistoriallinen kulttuurikerros ja rakenteet ovat hyvin säilyneet (punainen ympyrä) ja koekuopat, joissa esihistoriallinen kulttuurikerros on osin historiallisen maankäytön sekoittama, mutta joiden pohjalla on vielä ehjää kulttuurikerrosta löydettävissä (sininen ympyrä). Koekuopista löytyneet liesikiveykset on merkitty punaisilla tähdillä.

2.2 Vesistöhistoria

Rovaniemen keskustan seutu nousi jääkauden jälkeisen maankohoamisen myötä merestä kuivaksi maaksi varhaisen kivikauden kuluessa pääasiassa Ancyclus-järvivaiheen aikana noin 8000–6000 eKr. Ancyclus-järveä seuranneen Litorina-meren korkein ranta on Rovaniemen seudulla noin 90 m mpy ja se ajoittuu n. 5800 eKr., myöhäismesoliittiselle kivikaudelle. Rovaniemen pohjoispuolella olevan Kaakkurilammen Litorina-merestä erkaantumisen kynnyshkorkeus on noin 79 m mmpy ja sen radiohiiliajoitus on noin 5320–5020 eKr.⁸

Litorina-meren laajan alue Pohjois-Suomessa. Lähde: Saarnisto 2005: 167.

⁸ Saarnisto 2005, 166. Kaakkurilammen ajoitus 6220±120 BP.

Koskenniskan asuinpaikka on kivi- ja kivikaudella sijainnut Kemijoen laaksoon, Rovaniemen eteläpuolella olevan Valajaskosken yläpuolelle muodostuneen muinaisjärven rannalla. Tämän Litorina-merestä varhaisneoliittisella kivi- ja kivikaudella erkaantuneen järven olemassaolon totesi ensimmäisenä Aarni Erä-Esko Rovaniemen inventointilöytöjen perusteella vuonna 1955 ja muut ovat kehitelleet teoriaa edelleen.⁹ Järvi oli laajimmillaan 70 kilometrin pituinen ulottuen Kemijoen Vanttauskoskelle ja Ounasjoessa Sinettä asti ja sen pinta-ala oli 200 km². Kaakkurilammen korkeus osoittaa suunnilleen myös muinaisjärven kuroutumiskorkeuden. Valajaskosken kulumisen ja siten järven pinnan aleneminen kesti vähintään 1700, mahdollisesti jopa 3000 vuotta, kivi- ja varhaismetallikauden taitteeseen saakka, johon Ounaskosken syntyminen ja järvivaiheen päätyminen suurin piirtein ajoitetaan. Järvivaiheen päättyessä vedenpinnan korkeus oli noin 74 m mpy.

Tästä järvestä on käytetty yleisnimeä Kolpeneen muinaisjärvi, mutta Ari Siiriäinen on jakanut järven kehityksen vielä tarkemmin neljään eri vaiheeseen, 1) Tapulinpellon vaihe (Sär 1, 80 m mpy), 2) Kolpeneen vaihe (Ka II, 77 m mpy), 3) Kärräniemen vaihe (Kierikki-varhainen Pöljä, 75 m mpy) ja 4) Niskanperän vaihe (myöhäinen Pöljä, 74 m mpy). Viimeisissä vaiheissaan järvi on saattanut olla lähinnä tulva-allas, ei varsinaisen pysyvä järvi.¹⁰

Koskenniskan asuinpaikan kulttuuri- ja löytökerrokset ovat alimmillaan noin 78,20 m mpy korkeudella ja ylimmillään noin 79,40 m mpy korkeudella. Tulvahiekkakerroksen alle jäänyt asuinpaikkavyöhyke on korkeudeltaan (rinteestä riippuen) noin 78,70 – 79,10 m mpy korkeudella. Sekä itse tulvahiekkakerroksessa että sen alle jääneessä kerroksessa oli Pöljän tyyppin asbestikeramiikkaa. Löydöt ovat yksinkertaisimmin tulkittavissa niin, että tulvahiekka on kerrostunut asuinpaikan päälle joko Pöljän vaiheessa tai pian sen jälkeen myöhäskivikaudella. Koskenniskan asuinpaikka sijaitsee pari metriä korkeammalla kuin Kolpeneen tyyppillisen kampakeramiikan aikainen asuinpaikka, kolmisen metriä korkeammalla kuin Kärräniemen Pöljän keramiikan alkuvaiheeseen ajoittuva asuinpaikka ja noin viisi metriä korkeammalla kuin Niskanperän asuinpaikka, joka puolestaan ajoittuu Pöljän myöhäisempään vaiheeseen.¹¹

Koskenniskan löydöt eivät täysin sovi Siiriäisen esittämään malliin, sillä myöhäskivikautinen asuinpaikka on selvästi korkeammalla verrattuna muihin Pöljän vaiheen asuinpaikkoihin. Myöskään asuinpaikan sijainti kauemmalla gradientilla ei riitä selittämään korkeuseroa.¹² Selitys suurelle korkeuserolle saattaisi olla altaan jakautumisessa kahteen osaan Ounaskosken kynnyksen kohdalta. Tämä on saattanut tapahtua jo tyyppillisen kampakeramiikan aikana ja tämän järven veden korkeutena olisi ollut Piirittävaaran asuinpaikan alimpien löytöjen osoittaman korkeuden perusteella noin 76 m mpy.¹³

Kemijoen jokavuotiset pinnanvaihtelut ovat olleet ennen voimalaitosten rakentamista suuria, jopa yli 5 m vuodessa.¹⁴ Alueen glasifluviaalisten hiekkojen ja hietojen sekä lajittuneen moreenin osa-ainesten kerrostumiseen on vaikuttanut Kemijoen eroosivoima ja kiintoaineksen kasautuminen, siten että suuremmat raekoot esiintyvät syvemmällä ja hienommat hiekka- ja hietamaat pinnassa. Kemijoen tulvat ovat levittäneet hienojakoista ainesta yhdessä tulvaliejun kanssa alaville jokivarren maille. Pieniä merkkejä Kemijoen

⁹ Erä-Esko 1955; Siiriäinen 1978; 1986; 2004; Kotivuori 1996; Saarnisto 1996; 2005.

¹⁰ Siiriäinen 2004. Kolpeneen tyyppillisen kampakeramiikan aikaisen asuinpaikan korkeudelle on kirjallisuudessa vaihtelevia arvioita, Erä-Eskon mukaan korkeus on 78 m mpy, Siiriäisen 77 m mpy ja Kopiston puolestaan 79 m mpy (Kopisto 1955; Erä-Esko 1955; Siiriäinen 1986; 2004).

¹¹ Siiriäinen 1986; 2004.

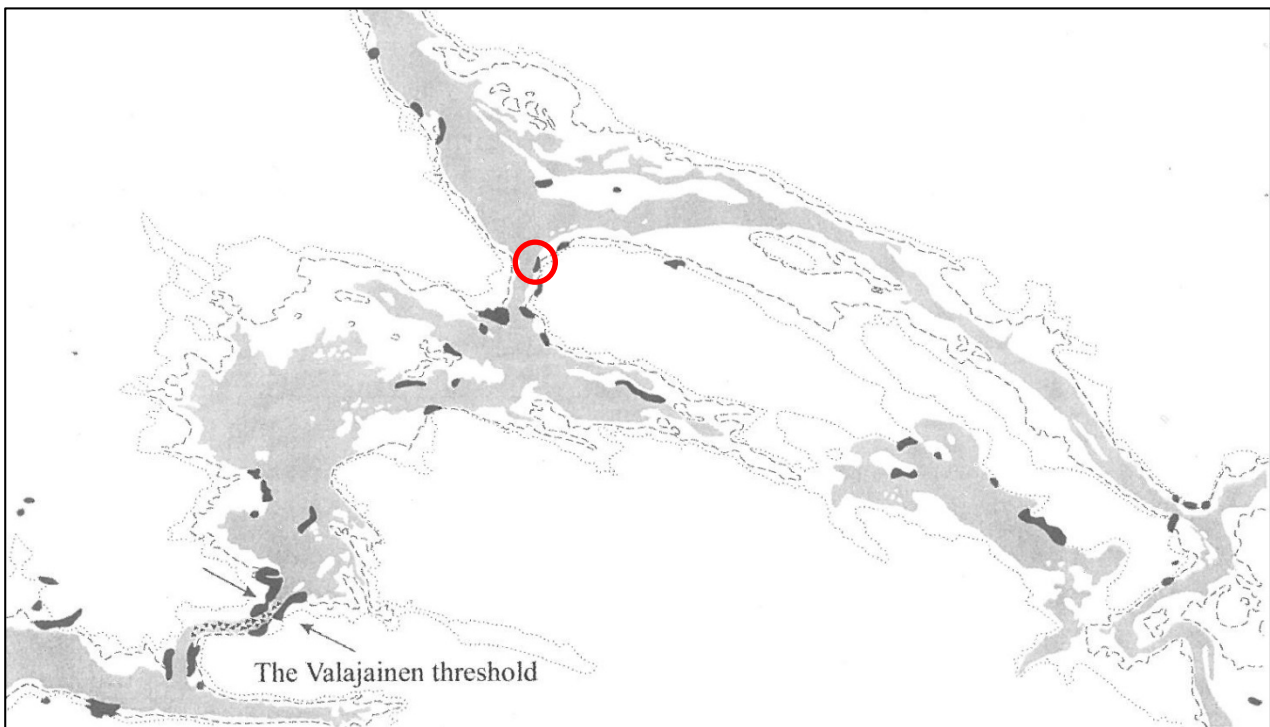
¹² Myöhäskivikautinen gradientti lienee noin 10 cm/km, Koskenniskan etäisyys Kärräniemeen ja Niskanperään on alle 10 km eli yhdenaikaisten asuinpaikkojen korkeusero voisi olla tällä välillä alle metrin. Ks. Siiriäinen 1972: 10.

¹³ Piirittävaaran tyyppillisen kampakeramiikan aikaisen asuinpaikan alarajan korkeus on 76,5 m mpy (Siiriäinen 2004: 67).

¹⁴ Vilkuna 1974:129.

uomanvaihteluista on runsaasti ja ne ovat syntyneet poikkeuksellisen voimakkaiden tulvien tai nopeiden jäidenlähtöjen seurauksena.¹⁵ Näillä tekijöillä on suuri merkitys muinaisjäynnösten sijoittumisen kannalta, sillä jokivarsiin on kerrostunut tulvamaita, joihin esimerkiksi asuinpaikkakerroksia on peittynyt vuosituhansien saatossa. Myös jokiuoman töyräiden sortuminen on vaikuttanut asuinpaikkojen erodoitumiseen, osittaiseen peittymiseen ja jopa tuhoutumiseen.

Ottaen huomioon em. tekijät, Koskenniskan myöhäiskivikautisen asuinpaikan peittymisen syynä saattaa olla tavallista suurempi vuotuinen tulva joka on romahduttanut asuinpaikan ylärinteestä hienojakoista kerrostunutta hietamaata Pöljän keramiikan aikaisen asuinpaikan päälle. Jos oletamme järven korkeudeksi em. 76 m mpy, tulvaraja on saattanut olla noin 80–81 m mpy korkeudella (4-5 m tulva). Tällaiseen kehityskulkuun viittaa myös se, että tulvahiekkakerros on vähäisempi alueiden 2-6 kohdalla, joiden yläpuolella rinteessä on kiinteämpää moreenimaata kuin kaivausalueen 1 kohdalla, jossa tulvahiekkakerros on paksuin. Koskenniskan kaivaustulokset viittaavat siten siihen, että Siiriäisen arvelu järven jakautumisesta kahteen osaan olisi todennäköistä. On edelleen mahdollista, että järvi olisi ollut yhtenä kokonaisuutena vielä myöhäiskivikaudella, mutta tämä sopii huonosti Koskenniskan asuinpaikan korkeusasemaan. Tällöin asuinpaikan hautautumiseen olisi vaadittu vielä kaksi metriä korkeampi tulva.

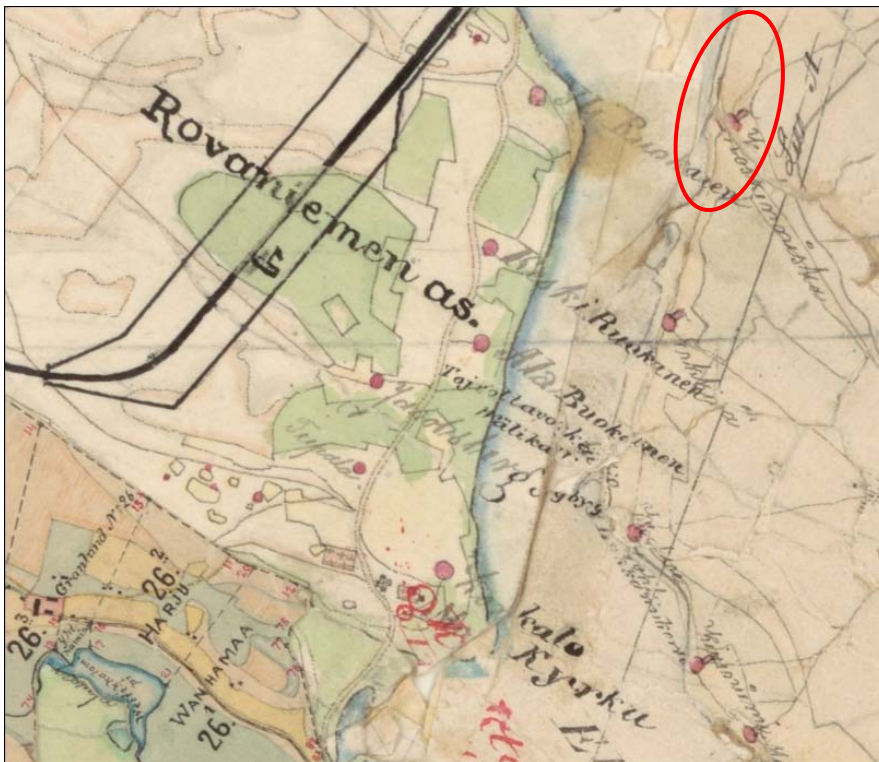

Kolpeneen muinaisjärvi Kotivuoren (1996) mukaan. Koskenniskan asuinpaikka on merkitty punaisella ympyrällä. Ylempi katkoviiva kuvaa Litorina-meren rantaa n. 5000 eKr., alempi katkoviiva muinaisjärven rantaa n. 4000 eKr. ja harmaa sävytys järven laajuutta n. 3500 eKr.

¹⁵ Siiriäinen 1967: 53-58.

2.3 Maankäyttöhistoria

Valionrannan alueen maapohjaa on kuvailtu pääosin eri tavoin liikutelluksi. Koskematonta alaa on todettu paikalla sijaitsevan todennäköisesti vain vähän tai kerrostumien on oletettu hautautuneen siirretyn maa-aineksen alle (työohjelma, Rovaniemen kaupunki). Koskenniskan esihistoriallisen asuinpaikan syvimät osat ovat kuitenkin säilyneet huolimatta pitkään jatkuneesta maankäytöstä. Ainakin 1800-luvun alusta so-tavuosiin paikalla on sijainnut Niskan tila rakennuksineen ja viljelysmaineen sekä kaupungin vanha sähkölai-tos. Saksalaiset hävittivät tilan rakenteet polttamalla 1940-luvulla. Valion meijerirakennus sijaitsi tuolloin Kemijoen toisella puolen, Pohjanhovin läheisyydessä. Meijerirakennukset vaurioituivat pahoin pommituk-sissa ja ne siirrettiin sotien jälkeen Pullinpuolelle Valionrantaan. Meijerin pihamaata tasattiin ja asvaltoitiin 1980-luvun puolivälissä. Maidontuotanto lopetettiin kannattamattomana vuonna 2003 ja meijerirakennus purettiin 2005. Rakenteiden purkamisen yhteydessä aluetta kuorittiin voimallisesti ja maa-ainesta poistet-tiin Valionrannasta. Maat purkutontin ja Jätkäntynttilän sillan väliltä pakkolunastettiin ja alueen muuttuvan maankäytön suunnittelu aloitettiin.

Rovaniemen keskusta ja Koskenniskan tila Adolf Törnuddin pitäjänkartan suurennoksessa vuodelta 1853. Valionrannassa Kemijoen töyräällä kulkee kär-rytie. Tilojen päärakennukset on merkitty kartalle punaisella. Kartta: [http://digi.narc.fi/digi/].

Inventointiraportissa 1955 Aarni Erä-Esko mainitsee, että Valion meijerin kasvitarhamaa olisi ollut tarkas-tushetkellä suhteellisen alkuperäisessä muodossa. Seuraavaksi hän kuitenkin epäilee, että havainnoimiensa oijen ja terassien perusteella ympäristön maita olisi liikuteltu melko paljonkin.¹⁶ Avantouimareiden tuki-kohdan suunnitelma-alueella tehdyn koekuopituksen perusteella uimarannalle johtavan polun luona ranta-terassia on selvästi tasoitettu ja kaivettu. Sarkkinen mainitsee vuoden 1956 peruskartan perusteella maanoton tapahtuneen jo joskus aiemmin.¹⁷ Tasoitukset ja terassoinnit liittyvät todennäköisesti Niskan tilan eri vaiheisiin. Uimarannan ja meijerin purkutontin välisellä alueella on luonnonkivistä rakennettu maa-

¹⁶ Erä-Esko 1955.

¹⁷ Sarkkinen 2001.

kellari ja useita ojia, tasattuja aloja ja täyttömaakerroksia. Terrassin itäpuoleisella rinteellä maalaji muuttuu karkeammaksi ja paikoin kallioiseksi, moreenikivikko tulee täällä lähelle maanpintaa. Lähellä Jäämerentien reunaa on jäännöksiä asuintalon betonisista porraskaiteista ja rakenteiden pohjia.

Koetutkimuksissa 2012 Valionrannassa tavattiin useita vanhojen rakennusten pohjia, palaneen navetan jäännökset ja kivrakenteita. Paikoin aluetta on myös tasoitettu voimakkaasti ja perustettu täytemaakerroksin. Purkutontin läheisyydestä löytyi osin maanalaisia kivi-, asfaltti- ja betoniraudoituksläjiä, jotka liittyvät meijerin ja sitä edeltäneen sähkölaitoksen rakenteisiin. Kemijoen rantatöyrään reunasta tavattiin koekuopissa todennäköisesti vanhoja uittoon liittyviä teräsvaijerirakenteita, jotka oli kaivettu syvälle maakerroksiin. Joen reunassa on myös kulkenut vanha kärrytie, joka erottuu 1850-luvun pitäjänkartassa. Niskan tilan palaneen navetan ja perunamaan paikat maakellarin läheisyydessä oli osoitettu tutkijoille vuoden 2012 koekaivausten yhteydessä. Paikallinen asukas näytti vuonna 2013 kaupungin rannalta otettuja valokuvia, joissa erottuu kaksi poikittain rantaan nähden olevaa taloa, mahdollisesti varastorakennuksia. Toinen näistä on saattanut olla em. maakellarin päällä.

Vuoden 2013 kaivauksissa myöhemmän maankäytön merkkejä tavoitettiin useassa kohdassa. Kaivausalueella 1 ja koekuopassa 4 oli betonipylväitä, jotka ovat jokseenkin varmasti alueella aiemmin olleen kaupungin sähkölaitoksen peruja. Kyseisellä alueella oleva kiinteistö on vieläkin nimeltään Sähkölä. Koekuoppien kohdalla ja alueella 2 havaittiin myös rantatörmää pitkin kaivettu sähkökaapeli, joka oli merkitty muovilla. Tämä lienee kuitenkin myöhempää perua kuin sähkölaitos. Kaivausalueiden 3 ja 4 kohdalla terrassin reunaa oli voimakkaasti puskettu, mahdollisesti viljelysalan tasoittamiseksi, jolloin on muodostunut paksu multava maapenkka itse törmästä muutama metri sisämaahan päin.

AKDG 3644:40. Alue 1c taso S2 ja alue 1b taso 4. Koillisesta. Sähkölaitokseen liittyviä betonipylväitä. Kuvaja: Petro Pesonen.

3. Kaivausmenetelmät

3.1 Koordinaatisto

Tutkimuksissa käytettiin edellisenäkin vuonna käytettyä KKJ koordinaatistoa (kaista 3 = YKJ), koska Rovaniemen kaupunki käytti tätä koordinaatistoa vielä vuonna 2012 ja mm. oli tuonut paikalle neljä kiintopistettä tässä koordinaatistossa. Korkeusjärjestelmä on muutettu kaupungin käyttämästä N43-järjestelmästä N60-järjestelmään lisäämällä kiintopisteiden korkeuksiin 13,7 cm. Kaikki tässä raportissa ilmoitetut korkeudet ovat siis N60-korkeusjärjestelmässä. Kaupungin mittausosaston kiintopisteiden lisäksi alueelle mitattiin vuonna 2012 neljä uutta kiintopistettä. Vuonna 2013 käytettiin samoja kiintopisteitä, eikä uusia pisteitä laadittu lainkaan. Kiintopisteet olivat pysyneet hyvin paikoillaan eikä niiden sijainnissa havaittu takymetrillä tehtyjen ristiinmittausten perusteella mainittavaa virhettä. Kaikki kaivauksen mittaukset tehtiin Nikon-takymetrillä, joka oli asemoitu kiintopisteiden avulla YKJ-koordinaatistoon.

kiintopiste	ETRS/N	ETRS/E	YKJ/N	YKJ/E	N43	N60	alusta
ap1	7376627	444253	7379714,201	3444404,481	78,907	79,044	kaiverrus kivessä
ap2	7376623	444305	7379710,496	3444453,226	83,962	84,099	metallipultti
ap3	7376673	444323	7379763,202	3444473,075	86,542	86,679	metallipultti
ap4	7376692	444312	7379779,444	3444462,522	85,072	85,209	kaiverrus kivessä
ap5	7376660	444265	7379742,081	3444413,391	81,197	81,334	puupaalu
ap6	7376675	444265	7379758,357	3444413,544	81,174	81,311	puupaalu
ap7	7376697	444246	7379785,523	3444396,607	79,771	79,908	puupaalu
ap8	7376740	444251	7379828,067	3444400,153	78,642	78,779	puupaalu

Kaivauksella käytetyt kiintopisteet ETRS TM35- ja KKJ3 (YKJ) koordinaattijärjestelmässä sekä N43 ja N60 korkeusjärjestelmissä.

3.2 Kaivausalueiden sijoittuminen ja laajuus

Kaivausalueiden sijoittamista ohjasivat vuoden 2012 koekaivauksen tulokset ja topografia. Tutkimuksellisesti merkittävästä alueesta jouduttiin työturvallisuuden ja myös yleisön turvallisuuden vuoksi rajaamaan pois törmää pitkin kulkevan kävelypolun alue n. 3–5 metrin leveydeltä. Tälle alueelle kaivettiin kuitenkin lopuksi 2 x 2 metrin koekuoppia, jolloin selvisi, että törmän reunaa pitkin on kaivettu myös sähkökaapelioja. Muita tutkimuksellisesti merkittäviksi alueiksi määriteltyjä kohtia jäi kunkin isomman kaivausalueen itäpuolelle, ylärinteeseen. Ylärinteessä kulttuurikerroshavainnot olivat kuitenkin selvästi vähäisempiä ja ohuempia kuin lähempänä törmää olevalla tasaisella terassilla. Ylärinteessä oli myös moreenikivikko, joka tuli suhteellisen lähelle maanpintaa. Lisäksi kaivausalueiden valintaan vaikuttivat kaivausalueen 4 edustalle jätettävät haapapuut, suuri koivu alueen 1 edustalla sekä kivikellari ja -röykkiöt alueen 1 tuntumassa.

Koska puiden kaataminen viivästyi maisematyöluvan hankkimisen vuoksi, avattiin ensimmäisenä pohjoisin kaivausalue 1, joka on ollut intensiivisesti viljelyksessä eikä sillä ollut lainkaan puustoa lähellä rantaa olevaa isoa koivua lukuun ottamatta. Tämän jälkeen kuorittiin maanpintaa eteläisimmässä osassa, jonne avattiin kaivausalue 2. Keskellä ollut laaja terassi saatiin avattua vasta puuston poistamisen jälkeen ja tänne avattiin

suuret kaivausalueet 3 ja 4. Kaivausalueet 1–4 laadittiin kaivinkoneella kuorituille alueille, sen sijaan alueet 5–6 ja koekuopat kaivettiin kokonaan käsin.

Alue	m ²
Alue 1	219
Alue 2	82
Alue 3	112
Alue 4	120
Alue 5	20
Alue 6	60
Koekuopat 1-4	16
Yhteensä	629

Kaivetut neliömäärät alueittain.

Koskenniskan asuinpaikalla kaivettiin 629 m² ja kaivaussyvyys oli alueilla enimmillään jopa metrin. Keskimääräisiä syvyyksiä ei pysty laskemaan, sillä suurimmassa osassa alueita maanpintaa ei ole vaaittu ennen kaivinkonekuorintaa. Koneella poistettiin pintakerrosta kuitenkin keskimäärin 20–25 cm, jonka jälkeinen pinta on vaaittu. Käsin kaivetun kaivauskerroksen paksuus puolestaan vaihteli 5–30 cm:n välillä.

3.3 Kaivausmenetelmät ja dokumentointi

Ennen konekuorintaa alueilta kaadatettiin puusto. Työn teki Polku Oy:n metsuri Marko Teppola. Konekuorittavien alueiden aluskasvillisuus lähti samalla kuin kaivettu pintakerroskin, joten sitä ei tarvinnut erikseen raivata. Alueella oli suhteellisen tiheä aluskasvillisuus ennen kaivausta, mutta aluetta oli hoidettu vuoden 2012 kaivauksen jälkeen. Kaadetut puut kasattiin pysäköintialueen reunalle Rovaniemen kaupungille hakeuttavaksi. Erityisesti suuret rantatörmän haavat olivat metsurin mukaan erittäin huonokuntoisia.

Kaivinkoneella tehtävän kuorinnan teki Jarkat Oy:n Jarmo Vuorinen apulaisineen pienellä kaivinkoneella, jolla otettiin pinnalta n. 20–25 cm tummaa pintamultakerrosta. Kaivinkoneella kaivaminen pysäytettiin ennen mullan alta paljastuvaa kellertävän ruskeaa hietaa, joka oli vallitseva maalaji alueella. Kaivinkoneella kaivettavat alueet rajattiin maastoon muovinauhalla, jonka mukaisesti alueet avattiin. Kaivauskoordinaatio laadittiin vasta kuorinnan jälkeen paljastuneille alueille. Kaivumaat kasattiin ylärinteeseen kaivausalueiden taakse ja näiden reunoille muodostuivat myöhemmin kaivauksen kuluessa myös seulahiekkakasat. Kaivauksen jälkeen Ari Aspegrén Rovaniemen kaupungilta täytti kaivetut alueet näillä kaivumailla.

Kaivinkonekuorinnan jälkeen loput pintamullasta poistettiin lapioiden ja alueelta tehtiin pintavaaitus. Tämän jälkeen kaivettiin ensimmäinen kaivauskerros (krs 1), jota seurasi ensimmäinen varsinainen dokumentointitaso (taso 1) jne. Alueella 1c käytettiin poikkeavia kerrosten ja tasojen nimeämistapoja. Täällä ensimmäisen kaivauskerroksen jälkeen poistettiin lapioiden n. 30 cm paksuinen hiekkakerros, josta käytettiin nimeä SYVO (S0) ja sen jälkeen kaivetut kerrokset nimettiin S1–S6. Taso S1 vastaa suunnilleen alueen 1b tasoa 5 ja puhtaaksi piirtämisympäristössä on noudatettu synkronointia S1-krs 5, S2-krs 6 jne. Muilla kaivausalueilla noudatettiin normaalia kerros- ja tasonumerointia, mutta kaivetut kerrospaksuudet vaihtelivat runsaasti ja paikoin tulvahiekkaa lapiointiin varsin paksuja kerroksia. Yleensä noudatettiin sääntöä, jonka mukaan lapiolla kaivettaessa käytettiin seulaa, mutta lastalla kaivettaessa maata ei seulottu. Tästä oli kuitenkin poikkeuksia ja esimerkiksi alueella 1b seulottiin jatkuvasti vaikka kaivaminen tehtiin pääasiassa lastalla. Seulana käytettiin 4 mm seulaa.

AKDG 3644:2. Pohjoisinta aluetta (konealue 1) kuoritaan.
Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:91. Eteläisintä aluetta (konealue 3) kuoritaan.
Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue/krs	Multa Krs 0	Krs 1	Krs 2	Krs 3	Krs 4	Krs 5	Krs 6	Krs 7	Krs 8	Krs 9	Krs 10	Krs 11
Alue 1a	20	10	10	20	pohja							
Alue 1b	20	10	10	10	5	5	5	5	5	5	10	pohja
Alue 1c	20	10	10	50(S0)	10(S1)	5(S2)	5(S3)	5(S4)	5(S5)	7(S6)	10-15 (S7)	
Alue 1d	20	10	10	5-10	5	7	7	7	pohja			
Alue 2	15	10	10	10	10	7 (pohja)						
Alue 3	20	10	10	10	10	10	pohja (S0)					
Alue 4	20	10	10	10	7	7	7	7	10	pohja		
Alue 5	10	ei kaivettu										
Alue 6 (SE)	10	10	10	10	10	7	7	10 (pohja)				
Alue 6 (SW)	10	10	10	10	10	pohja						
Kk 1	20	15	15	pohja (S0)								
Kk 2	20	15	15	pohja								
Kk 3	20	15	15 (pohja)									
Kk 4	20	15	15 (pohja)									

Kaivausalueiden tavoitekerrospaksuudet pintamultakerroksen poiston jälkeen, todellisuudessa kaivettu kerrospaksuus vaihteli useita senttejä.

Löydöt otettiin aluksi talteen tarkasti eli ne jätettiin muovirasiassa löytöpaikalleen, jonka jälkeen koordinaattien mittaaminen ja tallennus tehtiin takymetrillä. Eri lajiset löydöt laitettiin omiin rasioihinsa helpottamaan jälkitöissä tapahtunutta lajittelua ja luettelointia. Seulasta tulleet löydöt laitettiin sen pienen alueen kohdalle, josta seulottu maa kulloinkin oli peräisin. Tällä tallennustavalla löytöjen todellinen mittaustarkkuus on noin 15–20 cm. Myöhemmin kaivauksen kuluessa siirryttiin käyttämään jo kaivaessa 50 x 50 cm ruutuja, joiden keskeltä löydöt mitattiin. Myöhemmin jälkitöissä kunkin ruudun löydöt on yhdistetty samaan aluun eli lopullinen löytöjen levinnän tarkkuus on 50 x 50 cm.

AKDG 3644:3. Työkuva. Alueen 1 puhdistus käynnissä (tasoon 1). Lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:136. Työkuva, lapioviidakkoa alueella 4. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Kaivauksella otettiin useita maanäytteitä erityisesti kaivausalueelta 1 ja yksi myös kaivausalueelta 4. Kaikki näytteet ovat sirpalekivivyöhykkeestä. Kasvinjäännettunnistuksen avulla toivotaan saatavan lisätietoa asuinpaikan ympäristöstä siihen aikaan kun kohde on ollut asuttuna. Makrofossiilianalyysin teki FM Santeri Vanhanen oman väitöskirjaprojektinsa puitteissa. Hiilinäytteitä otettiin runsaasti erilaisista konteksteista, eniten sirpalekivivyöhykkeen hiilististä osista. Maanäytteistä seulottua pientä löytöainesta on luetteloitu löytöjen yhteyteen myöhempiä mahdollisia analyysjä varten.

Kaivauskartat piirrettiin käsin periaatteella kaivaustasot mittakaavaan 1:50 ja leikkauspiirroset (profiilit) mittakaavaan 1:20. Myös tarvittavat yksityiskohtakartat piirrettiin mittakaavaan 1:20. Tasot ja profiilit vaaittiin vaaituskojeella. Löytömittaukset tehtiin Nikon-takymetrillä Rovaniemen kaupungin käyttämässä YKJ N60 (KKJ3) -koordinaattijärjestelmässä. Kartat on digitoitu jälkitöiden yhteydessä. Kaivauksella otettiin vain digitaalikuvia, jotka on luetteloitu Webmuskettiin Museoviraston kuvakokoelmiin.

AKDG 3644:160. Työkuva. Makrofossiilien kellutusta. Taustalla Jätkänkynttilä-silta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:35. Työkuva. Johanna Seppä piirtää aluetta 1. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:177. Panoraama. Kaivauksen loppu. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4. Kaivaushavainnot

4.1 Kaivausalue 1

Kaivausalueen 1 dokumentit: Kartat 11–42, Digitaalikuivat AKDG 3644:1–89, Löydöt KM 39632:1–2517, Radiohiiliajoitukset Ua-48099: 4181±31 BP ja Ua-48100: 4248±45 BP.

Kaivausalue 1 avattiin kaivinkoneella maakellarin pohjoispuoliselle alueelle, jossa kasvoi ennen tutkimuksia korkea vadelmaa ja nokkosta tiheänä pöheikkönä. Maaperä oli alueella tummanruskeaa puutarha-/peltomultaa. Tällä alueella kaivettiin pintamaata noin 20 cm kerros kaivinkoneella, jonka jälkeen kellertävän ruskea hieno hieta alkoi tulla kauttaaltaan esiin. Samalla kertaa avattiin ala-alueet 1a, 1b ja 1c. Kaivausalue 1d alueen koilliskulmalla avattiin kaivinkoneella vasta myöhemmin lisäalueena. Loput multamaat poistettiin lapioiden ja kaivinkoneelta jääneet kulmat suoristettiin. Kaivausalueen koordinaatisto laadittiin taksymetrillä kuoritulle alueelle. Kaivausalueen 1 osat 1a, 1b ja 1c ensimmäinen kaivauskerros kaivettiin yhteisestä koko alueelta osin lapiolla, osin lastalla, selkeimpiä löytöalueita seuloen. Yleensä meneteltiin niin, että lapiolla poistettiin loppu pintamulta seulomatta ja tämän jälkeen otettiin seulottavaksi maata 50 x 50 cm alalta kerrallaan ja lopuksi taso siistittiin kaivauslastalla. Tason 1 jälkeen kaivausalue jaettiin kolmeen osaan, jotka kaivettiin erilaisin metodein ja pieni osa alueesta jätettiin kaivamatta jo pintamullan siistimisen jälkeen. Kaksi nimetyistä rakenteista jäi kokonaan myöhemmin kaivamattomille alueille. Yleisenä ilmiönä kaikilla alueilla oli nähtävissä hienohietainen tulvakerros, joka oli paksuimmillaan lähempänä joen rantaa ja oheni ylärintettä kohden. Peltomultakerros on tehty tulvahiekkaan ja yhdessä ne muodostavat jopa metrin paksuisen patjan alle jääneen myöhäiskivikautiseen asutukseen liittyvän sirpalekivikon päälle. Ylärinteessä, alueen 1 itä laidalla tämä kerros on ollut vain noin 40 cm paksuinen. Kaivausalueen 1 löydöt keskittyivät selvästi sirpalekivikon alueelle. Kaivausalueiden 1b ja 1c sirpalekivikosta otettiin useita maanäytteitä, joiden analyysissä löytyi runsaasti hiiltyneitä kasvinjäänteitä (mm. ulpukka, vadelma, tuomi, puolukkalaji, pihlaja, maitohorsma, jauhosavikka ja käenkaali).

AKDG 3644:17. Työkuva. Aluetta 1b kaivetaan tasoon 2. Lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 6 – resentti kuoppa

Ilmiö oli mitoiltaan 180 x 100 cm kuopparakenne, jonka sisällä oli hieman multaista hiekkaa ja isoja kiviä. Kuvio ei juuri erottunut ympäristöstään. Todennäköisesti kyseessä on peltoon haudattujen kivien kuoppa ja se on moderni.

AKDG 3644:9. Alue 1, rakenne 6 tasossa 1. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 8 – resentti kiveys

Noin 70 x 30 cm laajuinen kiveys tai ”kivirivi”, jonka länsipuolella oli huuhtoutunutta maata. Kivet eivät vaikuttaneet palaneilta ja kiveyksen koillispuolella oli laaja multa-alue. Ilmiötä ei tutkittu enempää, todennäköisesti kyse oli jostakin modernista rakenteesta.

AKDG 3644:15. Alue 1, rakenne 8 tasossa 1. Lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4.1.1 Kaivausalue 1a

Kaivausalue 1a on alueen 1 läntisin, lähimpänä jokea oleva osa. Yhtenäisenä kaivetulta osaltaan alueen laajuus oli 7 x 5 metriä. Kaivausalueen halki oli kaivettu kapea resentti oja. Kaivausalueella kaivettiin mullan poiston jälkeen kaksi normaalia kaivauskerrosta ja sen jälkeen kerros 3 kaivettiin nopeasti lapioiden 20–30

cm syvemmälle tasosta 2. Tarkoituksena oli päästä selville onko tällä alueella nähtävissä tulvahietakerroksen alla olevaa kulttuurikerrosta. Lähes kaikki lapioidessa tulleet löydöt olivat lähes välittömästi edellisen kaivauskerroksen pohjassa ja tulvakerros oli jokseenkin tyhjä. Lopuksi alueelle kaivettiin vielä syviä koepistoja, joista kävi ilmi että tällä alueella ei ole tulvakerroksen peittämää kulttuurikerrosta. Tarkastuspistot kaivettiin syvimmillään 78,51 mmpy tasolle kun esimerkiksi kaivausalueiden 1b ja 1c sirpalekivikko on noin 78,90 – 79,00 mmpy tasolla. Kaivausalueen 1a löydöt on mahdollista tulkita siten kokonaisuudessaan tulvakerroksen jälkeisen asutuksen jäänteiksi, joka ajoittunee muiden havaintojen perusteella lähinnä varhaiselle metallikaudelle.

AKDG 3644:6. Panoraama. Alue 1a, taso 1. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:16. Työkuva. Aluetta 1a kaivetaan lapiolla tasoon 3. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4.1.2 Kaivausalue 1b

Kaivausalue 1b muodostui alueen pohjois-/koillisosaan ja sen pohjoispuolella oli vielä erillisenä kaivettu alue 1d. Alueen 1b laajuus oli 8 x 8 metriä. Tällä alueella rekisteröitiin tasosta 1 lähtien useita rakenteita, jotka olivat pääosin selvästi moderneja. Heti mullan poistossa havaittiin viisi pyöreää, halkaisijaltaan 35 cm pystyssä olevia betonipylväitä ja näihin liittyviä muita betonirakenteita sekä yksi järeä, kivillä tuettu puu-

paalu. Kunkin betonipylvään ympärillä oli sitä varten kaivettu pieni n. 75–80 cm halkaisijaltaan oleva kuoppa, jossa oli multaista maata. Betonipylväille ei annettu erillistä rakennenumeroa. Alueelle 1b tulivat rakenteet 1-5 ja osittain rakenne 7 (kuvaillaan alueen 1c yhteydessä) sekä myöhemmin alueen pohjoislaidalle nimetty rakenne 13. Modernit rakenteet oli kaivettu varsin syvälle maahan ja niitä dokumentoitiin yhdessä esihistoriallisten ilmiöiden kanssa lähes kaivausalueen pohjaan saakka.

AKDG 3644:19. Panoraama. Alue 1b, taso 2. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:38. Panoraama. Alue 1b taso 4. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

*AKDG 3644:41. Alue 1 b, taso 4
länsiosa. Pohjoisesta. Kuvaaja:
Petro Pesonen.*

AKDG 3644:53. Panoraama. Alue 1b, taso 5. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

*AKDG 3644:58. Alue 1b, taso 6.
Lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.*

AKDG 3644:67. Panoraama. Alue 1b, taso 7. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:73. Alue 1b, taso 8. Kivivyöhyke. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:77. Alue 1b, taso 9. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:79. Panoraama. Alue 1b, pohjoisprofiili, x=7379 808, y=3444 409–415. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Sirpalekivikko (rakenteet 9 ja 13)

Tulvakerroksen alaista sirpalekivikkoa päästiin parhaiten tutkimaan alueella 1b. Ensimmäisiä merkkejä tästä likamaan, palaneen maan, hiilien, palaneiden kivien ja löytöjen muodostamasta vyöhykkeestä alkoi näkyä alueen itälaidalla jo tasossa 1, 79,40 mmpy korkeudella. Vyöhyke ei kuitenkaan ole maanpinnan mukaan vaaterissa, vaan sen pinta laskee länteen, Kemijoen suuntaan siten, että länsilaidalla sen pinta on jopa 78,50 mmpy korkeudella. Keskeisimmät likamaa- ja kivialueet olivat kuitenkin noin 78,80 – 79,00 mmpy välisellä korkeusvyöhykkeellä. Sirpalekivikko on todennäköisesti syntynyt asuinpaikan aikaiseen rantaan osittain rantavoiminen kasaamana, sillä mitään selkeää kulttuurikerrosta siinä ei ollut ja palaneet kivet olivat suhteellisen irrallisia, löyhästi kiinni maassa. Lisäksi likamaa- ja palomaakuviot olivat hyvin ohuita, kerallisia linssejä. Tiheimmän kivikon leveys oli noin kolme metriä, mutta kaikkiaan tulvan alle jäänyt vyöhyke on ollut ainakin kuusi metriä leveä. Levintäkartoista käy hyvin ilmi löytömateriaalin keskittyminen sirpalekivikon alueelle etenkin kaivausalueilla 1b, 1c, 1d ja 4, jossa kivikko oli parhaiten esillä. Sirpalekivikon alla on veden virtausten aiheuttamia kerroksellisia hietaraitoja, jotka lienevät varhaisempien huuhtoutumien jälkiä. Kaivausvaiheessa nimille rakenteet 9 ja 13 dokumentoidut kiveykset ovat myös osa sirpalekivikkoa.

AKDG 3644:51. Yksityiskohta, sirpalekivikkoa alueen 1 b länsireunassa. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 1 – resentti kuoppa

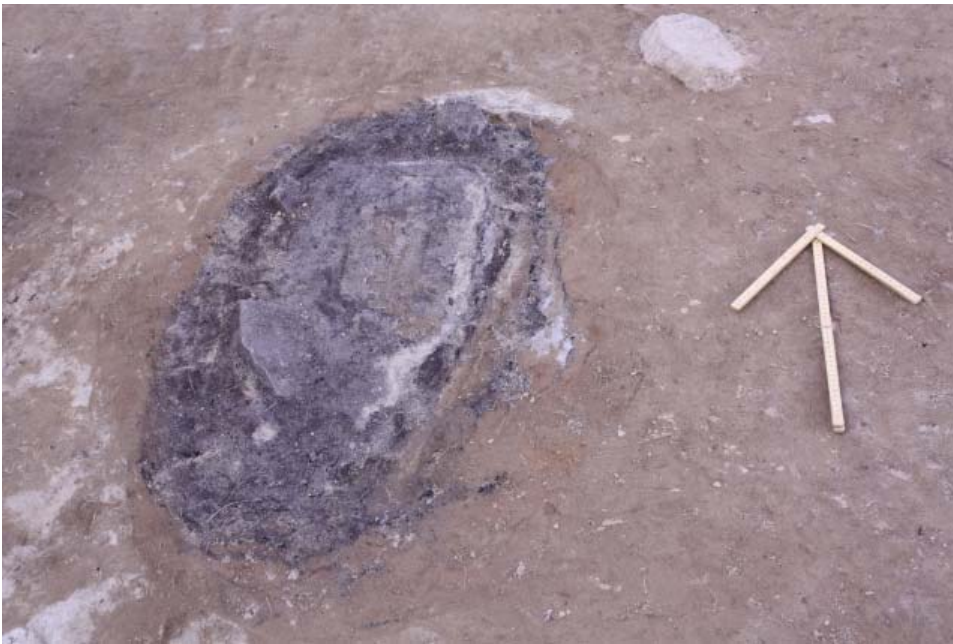
Rakenne erottui tasossa 1 soikeana noin 80 x 60 cm kokoisena multaisen maan renkaana, jonka eteläreunassa oli joitakin palaneita kiviä ja multarenkaan ympärillä hieman huuhtoutunutta maata. Rakenteen sisään oli joutunut palanutta luuta ja kvartssia. Mullasta löytyi myös piitä. Rakenne on jokseenkin varmasti moderni ja liittyyne joko läheisiin betonirakenteisiin tai suureen tulisijaan (Rakenne 2).

AKDG 3644:7. Alue 1, rakenne 1 "tulisija" tasossa 1. Lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:21. Alue 1, rakenne 1 tasossa 2. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:34. Alue1, rakenne 1 tasossa 4. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:60. Alue 1, rakenne 1 profiili. Koillisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 2 - kuoppaliesi

Suuri kuoppaliesi, joka oli muodoltaan soikeahko ja tasossa 1 kooltaan 180 x 150 cm. Tulisijan sisällä oli hiilistä multaa ja paikoin myös hiiltymätöntä puuta. Kivet olivat pääosin pienehköjä, mutta joukossa oli joitakin isompiakin kiviä. Kivet olivat palaneita. Tulisija kaivettiin puoliksi tasosta 1 lähtien, jotta sen poikkeileikkaus voitaisiin dokumentoida. Mahdollisesti tulisijan alimmat polttopuut on ladottu suorakaiteen muotoon. Tulisija ei ole ilmeisesti aivan moderni, sillä sen sisältä löytyi mm. liitupiipun katkelma sekä rautaveitsi. Liesi saattaa olla peräisin 1600-1800-luvulta.

AKDG 3644:11. Alue 1, rakenne 2 tasossa 1. Lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:20. Alue 1, rakenne 2 tasossa 2. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:36. Alue 1b, rakenne 2 tasossa 4. Koillisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:62. Alue 1, rakenne 2 profiili. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:63. Alue 1, rakenne 2 profiili. Rautaveitsi (KM 39632: 2472) in situ. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 3 – resentti kuoppa

Pieni, noin 50 cm halkaisijaltaan oleva kuoppa, jonka sisällä oli muutama palanut kivi ja multaista maata. Ilmiö katosi lähes kokonaan kaivauskerroksen 2 kuluessa ja supistui n. 15 cm halkaisijaltaan olevaksi kuopaksi. Todennäköisesti rakenne on resentti ja saattaa hyvin liittyä läheisiin betonirakenteisiin.

AKDG 3644:8. Alue 1, rakenne 3 tasossa 1. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 4 – resentti paalunsija

Rakenne oli isoilla lohkotuilla kivillä tuettu puupaalun tyvi n. 90 x 60 cm kokoisen kuopan keskellä. Ilmiö on selvästi moderni ja liittyyne muihin sähkölaitoksen rakenteisiin alueella.

AKDG 3644:14. Alue 1, rakenne 4 tasossa 1. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:23. Alue 1, rakenne 4 tasossa 2. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 5 – mahdollisesti esihistoriallinen tulisija

Palaneiden kivien rykelmä kellertävässä hiedassa. Rykelmän ympärillä ei erottunut mitään erityistä kuopan reunaa, halkaisijaltaan alue oli noin 1 metri. Kivet olivat yhdessä kerroksessa ja löyhästi maassa. Mahdollisesti kyseessä on esihistoriallisen tulisijan pohja, joka on tehty tulvahiekkaan. Kiveys kaivettiin puoliksi ja se hävisi tyystin kerroksen 2 kuluessa. Se on kuitenkin nuorempi kuin syvemmällä oleva myöhäiskivikautinen sirpalekivikko.

AKDG 3644:12. Alue 1, rakenne 5 tasossa 1. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4.1.3 Kaivausalue 1c

Kaivausalue 1c kaivettiin kertaalleen jo hylätylle alueelle alueen etelälaidan tuntumaan 4 x 5 metrin laajuisena. Näille kaivausalueen 1 ”hylätyille” alueille kaivettiin tason 1 jälkeen tarkastuskuoppia, joilla selvitettiin tuleeko vuoden 2012 koekaivauksissa syvällä havaittu kulttuurikerros näkyviin syvemmällä puhtaan maan alla. Alueen 1c kohdalla tämä kerros tuli näkyviin n. 79,00 mmpy tasolla ja niinpä alue avattiin uudestaan 20 m² laajuisena, jotta kulttuurikerrosta saataisiin esille riittävän laajalta alueelta. Tämän esille saamiseksi hiekkaa lapioitiin pois kerralla noin puolen metrin paksuinen kerros. Tästä lapiointikerroksesta tulleet harvat löydöt saivat kerroskoodin S0, jonka jälkeiset kaivauskerrokset nimettiin tällä alueella S1–S7. Em. tarkastuskuopista tulleet löydöt saivat kerroskoodiksi ”KK”. Kerroksen S7 löydöt ovat pohjan likamaakuopista syvennettäessä dokumentoituja ja merkinnällä ”PROF” olevat löydöt ovat puolestaan alueen 1 eteläprofiilin syvennyksessä kerättyjä löytöjä.

Alueen 1C ensimmäinen lapiointikerroksen jälkeinen kerros S1 kaivettiin kaltevana, koska sirpalekivikon pintakin vaikutti olevan kaltevasti suhteessa maanpintaan. Näin ollen kaivettu kerros oli paksumpi alueen itä- kuin länsiosassa. Kerroksen S1 jälkeen paljastettu sirpalekivikon pinta tasossa S1 oli noin 78,90 – 79,20 mmpy korkeudella. Myöhemmät kerrokset pyrittiin kaivamaan normaalisti saman paksuisina joka puolelta aluetta. Aluksi vaikutti siltä, että alueella ei olisi yhtenäistä sirpalekivikkoa vaan erillisten kiveyksien ryhmiä, jotka nimikoitiin rakenteiksi 10–12. Näitä ei kuitenkaan ole syytä pitää erillisinä rakenteina, vaan ne ovat osa samaa sirpalekivivyöhykettä kuin muillakin alueilla havaitut sirpalekivikot. Rakenne 11 on kuitenkin jäljempänä esitelty erikseen siinä olleiden hiiltyneiden tuohien vuoksi. Kaivausalueen 1c pohjalla näkyi veden virtaus-/saostuskuvioita, ja näiden joukossa oli vielä runsaasti kvartseja ja keskittyminä myös palanutta luuta kerroksesta S3 lähtien. Nämä saattaisivat olla aikaisempien tulvien merkkejä. Vielä 78,54 mmpy korkeudella tarkastuskuopissa tuli vastaan mahdollisesti palaneita kiviä, mutta mitään löytöjä ei näin syvällä enää ollut.

AKDG 3644:26. Alue 1c, taso S1. Lännessä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:31. Alue 1c, taso S2. Lännessä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:39. Alue 1c taso S2 ja alue 1b taso 4. Lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:56. Alue 1c, taso S3, lounaiskulma. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:69. Panorama. Alue 1c, taso S5. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:71. Panoraama. Alue 1, eteläprofili. X=7379 794, y= 3444 408-410. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Rakenne 11, tuohialue

Kerroksen S1 jälkeen tulleessa tasossa S1 lähellä alueen eteläprofiliä olleen sirpalekivikon päällä oli noin 20 x 40 cm kokoinen alue, jossa oli isoja hiiltyneen tuohen paloja lähes yhtenäisenä levynä. Tuohet olivat painautuneet kivien pintoihin yläpuolelta tulleen hiekkamassan painosta. Mahdollisesti kyseessä on alun perin ollut jonkinlainen eriste tai jopa astian jäännös. Tuohet otettiin kokonaan näytteeksi ja yksi pala myös ajoitettiin. Ajoitustulos on 4248 ± 55 BP (Ua-48100) eli tilastollisesti katsoen saman ikäinen kuin alueen 1b Pöljän keramiikan karstasta saatu ajoitustulos tulvakerroksesta.

AKDG 3644:28. Alue 1, rakenne 11 tasossa S1. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:43. Alue 1c, rakenne 11, tuohialue tasossa S1. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:44. Alue 1c, rakenne 11, tuohialue tasossa S1, lähikuva. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:50. Alue 1c, rakenne 11, tuohilevy. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Alue 1, Rakenne 7 – resentti kiveys

Tasossa 1 rakenne näkyi mullan täyttämänä kuoppana tai kolmen erillisen kuopan muodostamana ryhmänä, joista itäisimmässä oli sisällä palaneita kiviä. Tämän rakenteen eteläisin osa sattui kaivausalueen 1c puolelle ja rakenteesta saatiin dokumentoitua poikkileikkaus sitten kun alue 1c oli kaivettu syvemmälle. Rakente näyttäisi olevan kuoppalieden tyyppinen tulisija, jossa on vahvoja hiilikerroksia ja palaneita kiviä. Rakente on hyvin todennäköisesti historialliselta ajalta.

AKDG 3644:75. Alue 1c, tulisijan profiili x=7379 799, y=3444 406-408. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4.1.4 Kaivausalue 1d

Kaivausalue 1d avattiin alueen 1b koillispuolelle koneellisesti kuoritulle alueelle ja osin lapioin myös pintamultaa poistaen. Kaivausalue oli aivan ison kiviröykkiön (purkuröykkiö?) eteläpuolella ja alueen koillisreunalle tulikin osittain röykkiön kivimateriaalia. Pintamultakerroksen löydöt talletettiin kerrostiedolla krs 0. Multaa oli paikoitellen jopa 35 cm. Vasta ensimmäinen kokonaan keltaisen hiedan kerros oli krs 1. Kaivausalueen 1d kaivaus tapahtui pääasiassa lapiolla ja seuloen, mutta joitakin kerroksia kaivettiin lastalla seulo-matta. Kerrospaksuus vaihteli yleensä 5–10 cm:n välillä. Kaivauskerros 3 kuitenkin kaivettiin 3-10 cm verran, koska tavoitteena oli saada koko alueelta yhtenäisesti sirpalekivikon pinta esiin, jonka jälkeen voitiin jatkaa yhtenäisillä kerrospaksuuksilla. Alueella todettiin sirpalekivikon lisäksi myös siinä mahdollisesti ollut tulisija. Sirpalekivikko ja muut merkit kivikautisesta asuinpaikasta loppuivat seitsemännen kaivauskerroksen kuluessa, jonka jälkeinen taso oli aivan puhdas. Tasossa 78,57 mmpy tavattiin pohjamoreenikivikkoa.

AKDG 3644:81. Panoraama. Alue 1d, taso 1. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:82. Alue 1d, taso 2.
Kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:84. Alue 1d, taso 3.
Kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:87. Panoraama. Alue 1d, taso 4. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:88. Alue 1d, taso 5.
Idästä. Kuvaja: Petro Pesonen.

Tulisija

Kerroksessa 5 alueen länsiosan keskellä paljastui noin 60 x 50 cm kokoinen pääasiassa hiillistä koostuva rakenne, jonka keskellä oli muutama palanut kivi. Mahdollinen tulisija ei jatkunut juuri yhtä kerrosta syvemmälle. Siitä otettiin kuitenkin kaksi hiilinäytettä.

AKDG 3644:89. Alue 1d, taso 5.
Tulisijan pohja. Etelästä. Kuvaja:
Petro Pesonen.

4.2 Kaivausalue 2

Kaivausalueen 2 dokumentit: Kartat 43–47, Digitaalikuvat AKDG 3644:90–98, Löydöt KM 39632:2518–2808.

Kaivausalue 2 laadittiin pienen uimarannan pysäköintialueen pohjoispuolelle, jossa kasvoi ennen kaivausta muutama pieni haapa. Muuten alue oli aukkona ja varsinainen puistometsä oli vasta tämän kohdan pohjoispuolella. Alueelta kuorittiin pintamaata kaivinkoneella noin 15–20 cm kerros siten, että esiin tuli kellanruskea hiekka/hieta koko alueella. Alueen itäosassa oli pintakerroksessa kivikkoa (raivauskasa?) ja alueen halki kaakosta luoteeseen tummana multajuovana erottuva oja, josta paljastui myöhemmin sähkökaapeli-kaivannosta varoitettava muovinauha. Loput multamaat poistettiin lapioiden ja kaivinkoneelta jääneet kulmat suoristettiin. Muuten kaivausalue kaivettiin pääasiassa lapioin 10 cm kerroksissa. Kaivausalueen koordinaatisto laadittiin kuoritululle alueelle takymetrin avulla. Kaivausalue oli muihin alueisiin verrattuna suhteellisen vähälöytöinen, mutta lähes alueen keskellä dokumentoitiin mahdollinen kivetyn tulisijan pohja.

AKDG 3644:90. Eteläisintä aluetta kuoritaan. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:94. Alue 2, taso 2. Kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:95. Alue 2, taso 3. Kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:97. Panoraama. Alue 2, taso 4. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Tulisija

Mahdollinen pieni, halkaisijaltaan 70–80 cm kokoinen tulisijan pohja tuli näkyviin tasosta 3 alkaen alueen itäosan keskivaiheilla. Tulisijassa oli muutamia palaneita kiviä ja palanutta maata. Tässä rakenteessa oli niukasti hiiliä eikä sen rakenteesta lopulta selvinnyt enempää.

AKDG 3644:96. Työkuva. Tulisijan pohjaa kaivetaan esiin alueella 2 kerroksessa 4. Luoteesta. Kuvaaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:98. Tulisijan pohja alueella 2 tasossa 4. Etelästä. Kuvajaaja: Petro Pesonen.

4.3 Kaivausalue 3

Kaivausalueen 3 dokumentit: Kartat 48–52, Digitaalikuivat AKDG 3644:99–145, Löydöt KM 39632:2809–3255.

Kaivausalue 3 on eteläisempi keskiselle terassille kaivinkoneella avatun alueen pohjalle laadituista isoista kaivausalueista. Multaa kuorittiin pinnalta noin 20 cm kerros, paikoin hieman enemmänkin. Multakerros poistettiin lapiolla ja samassa yhteydessä otettiin hieman myös mullan alaista hietaa, joten ensimmäinen kaivauskerros oli osittain vielä multaa. Tämän jälkeen aluetta kaivettiin 10 cm kerroksissa pääasiassa lapioiden ja seuloen. Alue 3 oli huomattavan vähälöytöinen verrattuna pohjoisempaan kaivausalueeseen 4. Tasossa 4 havaittiin pieni pyöreä likamaaläikkä, mahdollinen paalunsija, alueen länsiosassa. Alue 3 lopetettiin lähes kokonaan neljännen kaivauskerroksen jälkeen. Tarkastuksissa alueen länsiosassa havaittiin vielä palaneita kiviä n. 30 cm tasosta 4 alaspäin ja pian niiden alapuolella pohjan moreenikivikko. Tarkastuskuopista tuli joitakin harvoja yksittäisiä kvartseja. Kaivausalueen 3 kaakkoisosassa moreenikivikko paljastui jo n. 79,60 mmpy syvyydestä.

*AKDG 3644:99. Alueet 3-4 rai-
vaamisen jälkeen. Etelästä. Ku-
vaaja: Petro Pesonen.*

*AKDG 3644:104. Pohjamoree-
nikivikkoa alueen 3 tason 1 kaak-
koisnurkassa. Etelästä. Kuvaaja:
Petro Pesonen.*

*AKDG 3644:110. Alue 3, taso 3.
Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.*

AKDG 3644:102. Panoraama. Alue 3, taso 1. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:109. Panoraama. Alue 3, taso 2. Kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:112. Panoraama. Alue 3, taso 4. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Mahdollinen paalunsija

Mahdollinen paalunsija oli pyöreä, halkaisijaltaan n. 25 cm ja se tuli esiin tasossa 4, kohdassa x=7379 764, y=3444 394,50-80. Paalunsijasta kaivettiin näkyviin leikkaus, joka valokuvattiin ja siitä otettiin hiilinäyte. Koska ilmiö ei näkynyt aiemmissa tasoissa, lienee kyseessä esihistoriallinen rakenne.

AKDG 3644:113. Alue 3, taso 4. Pyöreä likäläikkä alueen länsiosassa. Lännestä. Kuvaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:115. Alue 3, "paalun-sija" profiilissa $x=7379$ 764 , $y=3444$ $394,50-80$, taso 4. Kuvaja: Petro Pesonen.

4.4 Kaivausalue 4

Kaivausalueen 4 dokumentit: Kartat 53–66, Digitaalikuvat AKDG 3644:99-145, Löydöt KM 39632:3256-5556.

Kaivausalue 4 on pohjoisempi keskiselle terassille kaivinkoneella avatun alueen pohjalle laadituista isoista kaivausalueista. Multaa kuorittiin pinnalta noin 20 cm kerros, paikoin hieman enemmänkin. Multakerros poistettiin lapiolla ja samassa yhteydessä otettiin hieman myös mullan alaista hietaa, joten ensimmäinen kaivauskerros oli osittain vielä multaa. Alueen kaivamisessa meneteltiin pääosin samalla tavalla kuin alueella 3, mutta huomattavasti suurempi osa kerroksista seulottiin runsaan löytömäärän takia. Aluetta myös kaivettiin syvemmälle kuin vähälöytöisempää aluetta 3. Kaivausalueen länsiosan halki kulkeva sirpalekivikko oli koko tutkimusalueen runsaslöytöisin kohta ja tämä löytökeskittymä jatkui ilmeisesti vielä hieman joen törmälle alueen länsireunan ulkopuolella. Alueen länsiprofiilissa sirpalekivikossa oli lähes tulisijamainen kiveys, jonka seassa oli runsaasti palanutta luuta. Tästä kontekstista otettiin myös maanäyte, jossa ei kuitenkaan ollut hiiltyneitä kasvinjäänteitä. Lisäksi tasossa 1 alueen lounaisosassa oli selvä tulisijan pohja. Kaivausalueen 4 kaakkoisreunasta paljastui moreenikivikkoa jo tasosta 1 alkaen, 79,70 mmpy syvyydellä. Alueen 4 länsiprofiili kaivettiin noin metrin leveydeltä lapiolla seuloen niin syvälle, ettei kulttuurikerroshavain-toja enää ollut ja että alueen läntinen, joen suuntainen profiilileikkaus saatiin dokumentoitua piirtämällä ja

valokuvaamalla. Tämän profiilikaivannon löydöt otettiin talteen kerroskoodilla 9. Profiiliseinämästä otettiin vielä lopuksi kolme hiilinäytettä eri kerroksista.

*AKDG 3644:100. Alueet 3-4 rai-
vaamisen jälkeen. Koillisesta.
Kuvaaja: Petro Pesonen.*

*AKDG 3644:101. Alueet 3 ja 4
rajattuna ja kuorittuna. Kaako-
sta. Kuvaaja: Petro Pesonen.*

*AKDG 3644:116. Aluetta 4 ava-
taan koneella. Pohjoisesta. Ku-
vaaja: Petro Pesonen.*

AKDG 3644:117. Panoraama. Alue 4, taso 1. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:118. Alue 4, taso 2. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:119. Panoraama. Alue 4, taso 3. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:125. Panoraama. Alue 4, taso 4. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:127. Panoraama. Alue 4, taso 6. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:129. Alue 4, taso 6, pohjoisosa. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:130. Työkuva. Aluetta 4, kerrosta 7 kaivetaan. Luoteesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:132. Panoraama. Alue 4, taso 7. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:134. Alue 4, taso 7. Moreenikivikkoa paljastunut itäosassa. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:137.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
770-772, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

AKDG 3644:138.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
771-773, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

AKDG 3644:139.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
773-775, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

AKDG 3644:140.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
775-776, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

AKDG 3644:141.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
776-778, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

AKDG 3644:142.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
778-780, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

AKDG 3644:143.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
780-781, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

AKDG 3644:144.
Panoraama. Alue 4,
länsiprofiili. X=7379
781-782, y=3444
396. Kuvaaja: Jo-
hanna Seppä.

Tulisija

Tasossa 1 alueen lounaisosassa, koordinaateissa 7379773 – 7379774 / 3444397 – 3444398 oli pienen tulisijan jäännökset. Palaneet kivet muodostivat noin 50 x 60 cm kokoisen suorakaiteisen kehän, jonka sisällä oli hieman hiiliä ja värjäytynyttä maata. Kiveys katosi kokonaan kerroksessa 2, joten vaikuttaa siltä että tulisija saattaisi olla ylemmän, tulvakerroksen päälle, muodostuneen kulttuurikerroksen pohjaa ennemminkin kuin tulvan peittämän asuinpaikan osaa.

AKDG 3644:106. Alue 4, tulisija tason 1
lounaisreunassa. Kaakosta. Kuvaaja:
Petro Pesonen.

AKDG 3644:107. Alue 4, tulisija tason 1
lounaisreunassa. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4.5 Kaivausalue 5

Kaivausalueen 5 dokumentit: Kartta 67, Löydöt KM 39632:5557-5560.

Kaivausalue 5 perustettiin kaivausalueiden 3 ja 4 itäpuolelle, matalan törmän yläpuolelle, n. 80,50 – 80,90 mmpy korkeudelle eli keskimäärin 1-1,5 metriä ylemmäs kuin muut kaivausalueet. Kyseistä aluetta kaivettiin vain pintamullan poiston verran. Alueella oli hyvin tiukkaa juurakkoa ja mullasta tuli vain muutama kvartsilöytö, joten muiden alueiden kaivaminen priorisoitiin sen edelle. Koekaivaushavaintojen perusteella täällä ei olisi ollut odotettavissa kovinkaan paksua kulttuurikerrosta.

4.6 Kaivausalue 6

Kaivausalueen 6 dokumentit: Kartat 68–74, Digitaalikuvat AKDG 3644:146-153, Löydöt KM 39632:5561-6081.

Kaivausalue 6 kaivettiin kokonaan käsin ilman kaivinkoneen apua aivan maakellarin edustalle. Tämän alueen avulla haluttiin nähdä, kuinka paljon informaatiota menetettiin koneellisen kuorimisen vuoksi, ts. paljonko esihistoriallista löytöaineistoa jäi löytymättä. Kun alueen 6 multakerroksesta löytyi 380 löytöä alueen kaikkiaan 2173 löydöstä, voidaan olettaa että kaivinkonekuorinnassa hävisi noin 17 % löydöistä. Alueen pintakerrokset 1-2 kaivettiin vielä pääosin seulomatta ja lapiolla niiden vähälöytöisyyden vuoksi. Jatkokerrokset myös lapiointiin mutta seulaa käytettiin useammin, koska näissä kerroksissa alkoi tulla vastaan enemmän löytöjä ja palaneita kiviä. Sirpalekivikkoa tuli pääasiassa vastaan aivan alueen koilliskulmassa ja toisaalta kaakkoiskulmassa. Nämä kaivettiin syvemmälle samoin kuin alueen lounaiskulma, jossa havaittiin lapionpistossa palaneita kiviä ja kvartsia vielä 78,40 mmpy korkeudella. Lounaiskulman lähes 1,3 metrin syvyyteen ulottuvassa syvennyksessä ei kuitenkaan havaittu mitään yhtenäistä sirpalekivikkoa tai muutaakaan kulttuurikerrosta, ainoastaan yksittäisiä löytöjä. Koilliskulman syvennyksessä oli hiilistä likamaata ja jokunen kvartsi, muttei kuitenkaan varsinaista kulttuurikerrosta tai edes sirpalekivikkoa. Yhtenäisempää kulttuurikerrosta sirpalekivikkoineen olikin tällä alueella lopulta tutkittavissa vain aivan alueen kaakkoisreunassa, lähellä kaivausaluetta 4.

AKDG 3644:146. Panoraama. Alue 6, taso 2. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:148. Alue 6, taso 4, kaakkoiskulma. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:152. Alue 6, taso 6. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:147. Työkuva, Jouni Väänänen suoristaa profiilia alueen 6 lounaiskulmassa. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:150. Alue 6, lounaiskulman profiili $x=7379\ 783$, $y=3444\ 394-396$ ja $x=7379\ 783-785$, $y=3444\ 394$. Koillisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:151. Alue 6, lounaiskulman profiili $x=7379\ 783$, $y=3444\ 394-396$. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4.7 Koekuopat

Koekuoppien dokumentit: Kartta 75, Digitaalikuvat AKDG 3644:154-158, Löydöt KM 39632:6082-6298

Kaikki neljä koekuoppaa kaivettiin 2 x 2 metrin laajuisina ja ne sijoitettiin rantapolun kohdalle tai viereen hyvin lähelle joen törmää ja lähelle niitä koekuoppia, joista oli löydetty keramiikkaa vuoden 2012 koekäivauksissa. Tarkoituksena oli saada lisää todennäköisesti varhaiselle metallikaudelle ajoittuvaa keramiikkaa ja toisaalta selvittää onko aivan joen törmällä säilyneitä kulttuurikerroksia. Kaivinkoneella avatuilta alueilta ei varhaismetallikautista keramiikkaa ollut löydetty, koska tämä kivikautta nuorempi kulttuurikerros on sotkeentunut kokonaan pintamultaan ja kaivettiin näillä alueilla koneellisesti pois jo kaivauksen alkuvaiheissa. Koekuopat kaivettiin lapiolla seuloen paksuissa 15–20 cm kerroksissa. Löydöt dokumentoitiin samalla tavalla tarkasti kuin muillakin kaivausalueilla ja ne on yhdistetty jälkitöiden yhteydessä kerroksittain 50 x 50 cm ruutuihin. Koekuoppien koordinaatit viittaavat kuopan lounaiskulmaan.

Koekuoppa 1, $x=7379\ 756$, $y=3444\ 389$, $z=79,40$ (pinta)

Koekuoppaa 1 kaivettiin tasosta 1 alaspäin lapioiden niin syväälle kunnes vastaan tuli pohjalla moreenikiviä 78,80 mmpy korkeudella. Kuopan itäseinämä puhdistettiin ja valokuvattiin. Noin 85 cm syvyydellä maanpinnasta laskettuna havaittiin alimmat hiilirannut merkinä hautautuneesta kulttuurikerroksesta.

Koekuoppa 2, x= 7379 766, y= 3444 389, z= 79,36 (pinta)

Kaivauskerroksessa 2 kuopan länsiosassa tuli näkyviin (kaapeli?)kaivanto, jonka vuoksi kuopan länsiosasta jätettiin kaivamatta 2 x 0,5 metriä. Koekuopan koillis- ja luoteiskulmiin tehtiin syvennykset tason 2 jälkeen, jotta nähtäisiin onko syvemmällä vielä tulossa kulttuurikerrosta. Aivan pohjalta, 78,64 mmpy syvyydeltä tuli vielä kaksi kvartssia, mutta muita merkkejä alemmasta löytövyöhykkeestä ei tässä koekuopassa ollut.

Koekuoppa 3, x= 7379 778, y= 3444 391, z= 79,29 (pinta)

Kuopan länsireunassa tuli jo kerroksessa 1 vastaan kaapelikaivanto varoitusnauhoineen, joten kuopan länsireunasta jätettiin 1 x 2 metriä kaivamatta syvemmälle. Koekuopassa oli hyvin vähän löytöjä kerroksessa 2. Kaivausalueen itäosa kaivettiin lapiolla syväälle, jotta nähtäisiin tuleeko sirpalekivikkoa täällä vastaan. Pohjalta 78,44 mmpy korkeudella tuli vastaan vielä joitakin löytöjä, mutta maa oli aivan puhdasta.

Koekuoppa 4, x= 7379 801, y= 3444 397, z= 79,39 (pinta)

Koekuopasta kaivettiin paksu multakerros ja sen jälkeen kaksi 15 cm paksua kaivauskerrosta. Tasossa 2 vastaan tuli suuri sekoittuneen maan kuoppa, joka kattoi lähes koko kuopan alan ja siinä oli kaatuneena samanlainen betonipylväs kuin kaivausalueella 1 pystyssä olleet pylväät. Koekuopassa oli myös runsaasti resenttiä jätettä, kuten styroxia.

AKDG 3644:154. Työkuva, Markus Pyhäjärvi kaivaa koekuoppaa joen törmällä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:157. Koekuopan 1 itäprofiili. Alimmat hiilirannut 85 cm syvyydessä. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:158. Koekuoppa 3, itäprofiili. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:155. Koekuoppa 4, taso 2. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:156. Koekuoppa 4, taso 2. Lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

5. Löydöt ja näytteet

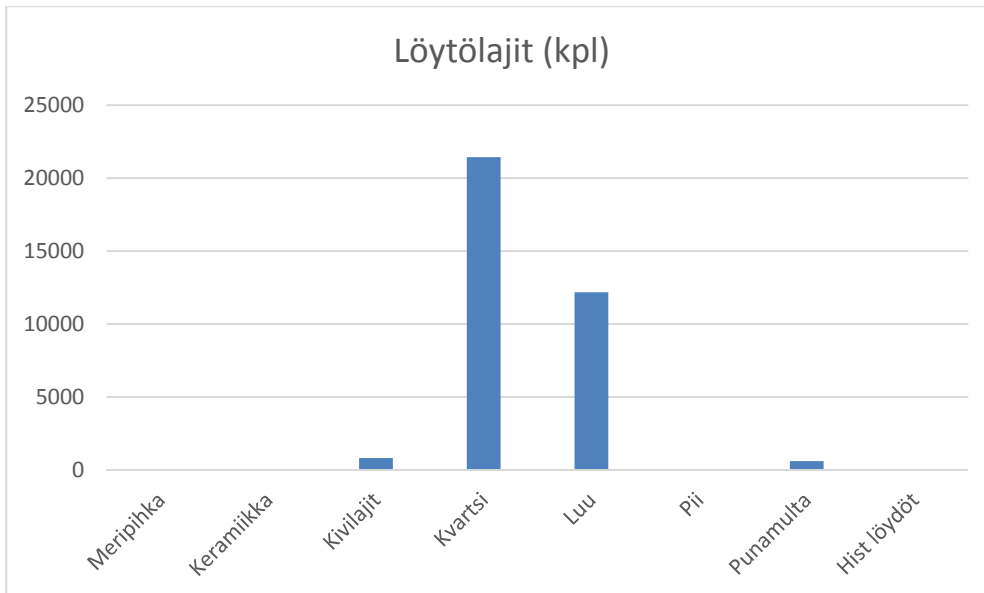
5.1 Yleistä ja löytötilastot

Löydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmaan materiaaleittain päänumerolle KM 39632, ensimmäisenä meripihka ja keramiikka, sitten kivilajilöydöt, pii, kvartsi ja kvartsiitti, palanut luu, punamulta ja lopuksi historiallisen ajan löydöt sekä hiili- ja maanäytteistä seulotut fraktiot. Kaivausalueilta tuli joitakin historiallisen ajan toimintoihin liittyviä löytöjä, jotka otettiin yleensä talteen. Tiilen palat ja epämääräiset saven palat heitettiin kuitenkin pois, samoin posliinin ja punasavikeramiikan kappaleet. Yleensä ottaen löytöaineisto viittaa kolmeen eri toimintaperiodiin paikalla: 1) myöhäiskivikausi (Pöljän vaihe), 2) varhainen metallikausi (Lovozero-vaihe), ja 3) historiallinen aika (1800-1900-luku).

	alue 1	alue 2	alue 3	alue 4	alue 5	alue 6	kk1	kk2	kk3	kk4	irtolöydöt
meripihka	1										
keramiikka	2-5	2518		3256		5561- 5564	6082- 6086	6133- 6137	6170- 6178		
kivilajit	6-140	2519- 2538	2809- 2824	3257- 3416		5565- 5621				6228	
pii	141- 160	2539- 2540		3417- 3419		5622- 5627	6087- 6089	6138- 6140	6179- 6182	6229- 6232	
kvartsi	161- 1813	2541- 2793	2825- 3218	3420- 4902	5557- 5560	5628- 5925	6090- 6125	6141- 6164	6183- 6215	6233- 6274	
luu	1814- 2359	2794- 2808	3219- 3250	4903- 5441		5926- 6062	6126- 6132	6165- 6169	6216- 6226	6275- 6296	
punamulta	2360- 2466		3251	5442- 5551		6063- 6078					
hist. löydöt	2467- 2477		3252- 3253			6079- 6081			6227	6297- 6298	6299
hiilinäytteet	2478- 2500		3254- 3255	5552- 5555							
maanäytteet	2501- 2517			5556							

Löytöluettelon rakenne, sarakkeissa kunkin alueen alanumerot materiaaleittain.

Suurin osa kaivauslöydöistä on joko kvartsia tai palanutta luuta. Löytömäärästä (yhteensä 35168 kpl) kvartsia on 60,9 % ja palanutta luuta 34,6 %. Lähes puolet löydöistä tuli kaivausalueelta 4 ja se oli myös neliömetreihin suhteutettuna selvästi löytötihein alue. Koska kaivausalueet kaivettiin hyvin eripaksuisissa kerroksissa, ei tiheintä löytökerrosta voida kunnolla määrittää. Yleisesti ottaen kuitenkin löytöjen esiintyminen korreloi positiivisesti sirpalekivikon kanssa.

Löytömäärien jakautuminen löytölajeittain.

alue	löydöt (kpl)	alueen koko m ²	löytötiheys/m ²
Alue 1	14156	219	64,64
Alue 2	541	82	6,60
Alue 3	1082	112	9,66
Alue 4	16342	120	136,18
Alue 5	5	20	0,25
Alue 6	2173	60	36,22
Kk 1	187	4	46,75
Kk 2	126	4	31,50
Kk 3	290	4	72,50
Kk 4	284	4	71,00
Kaikki	35186	629	55,94

Löytötiheys kaivausalueittain.

Löytöjen levinnässä (kartat 2-10, 41-42 ja 65-66) sirpalekivikko painottuu hyvin selvästi lähes kaikissa löytöryhmissä. Vain piilöydöt ovat enemmän hajallaan eri alueilla. Tämä johtuu siitä, että valtaosa piimateriaalista liittyy historiallisen ajan toimintaan eikä kivi- tai varhaismetallikautiseen asutukseen. Kvartsin levintä on hieman laajempi kuin palaneen luun ja punamullan yltäen myös kaivausalueen 3 puolelle. Tältä alueelta ei ole juurikaan luu- ja punamultalöytöjä. Kaikkein tihein levintäalue on alueen 4 länsiosa, jossa on runsaasti lähes kaikkia löytöryhmiä. Vertikaalilevintää kuvaavat kartta 42 alueen 1b pohjoisprofiilista ja kartta 66 alueen 4 länsiprofiilista. Alueen 1b pohjoisprofiiliin projisoitu löytöjen levintä korreloi hyvin sirpalekivikon kanssa osoittaen että tulvakerroksessa oli jonkin verran, mutta vähän löytöjä. Alueen 4 länsiprofiiliin projisoitu levintä on hieman erilainen, mutta kulttuurikerroskin on täällä paksumpi.

Löytölaji/kaivausalue	1	2	3	4	5	6	kk1	kk2	kk3	kk4	Yht
Meripihkanappi	1										1
Keramiikka	4	1	0	2	0	5	8	5	24	0	49
Saviastian paloja	4			2		4	7	3	24		44
Palanutta savea		1				1	1	2			5
Kivilajit	211	21	21	283	0	274	0	0	0	1	811
Kivilajiesine, tuura				1							1
Kivilajiesine, kirves			1								1
Kivilajiesine, taltta		1		1							2
Kivilajiesine, kynsitaltta			1								1
Kivilajiesine, pikkutaltta	1										1
Kivilajiesine, veitsi	1		1								2
Kivilajiesine, kaavin				1							1
Kivilajiesine, hioinlaaka	1			1		1					3
Kivilajiesine, hioin	1			1							2
Kivilajiesine, iskukivi?	1										1
Kivilajiesineen katkelma, tuura	1	3	1	1							6
Kivilajiesineen katkelma, nuolenkärki	1			1							2
Kivilajiesineen katkelma, kourutaltta	3										3
Kivilajiesineen katkelma, tasataltta	1										1
Kivilajiesineen katkelma, taltta		1	1	5							7
Kivilajiesineen katkelma, hioin	8		3	7							18
Kivilajiesineen katkelma	26	3	2	49		3					83
Kivilaji-iskoksia	166	13	11	215		270				1	676
Pii	22	2	0	3	0	7	4	4	6	4	52
Piiesine, kaavin									1		1
Piiesineen katkelma, sirppi	1										1
Pii-iskoksia	21	2		3		7	4	4	5	4	50
Kvartsiitti	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Kvartsiittiesine, kaavin	1										1
Kvartsiitti-iskoksia	4										4
Kvartsi	7972	478	933	10348	5	961	158	108	232	235	21430
Kvartsiesine, kaavin	63	11	20	58	1	6	2		2	1	164
Kvartsiesine, veitsi		1		2							3
Kvartsiesine, iskukivi				1							1
Kvartsiesine	1										1
Kvartsi-iskoksia	7908	466	913	10287	4	955	156	108	230	234	21261
Luu	5643	39	123	5422	0	852	17	9	27	42	12174
Luuesineen katkelma	5		1	1							7
Palanutta luuta	5638	39	122	5419		852	17	9	27	42	12165
Palamatonta luuta				2							2
Punamultakokkareita	246		1	279		71					597
Kuonaa									1		1

Rauta-/savikuonaa	1											1
Hiilinäyte	23		2	4								29
Maanäyte	17			1								18
Rautaveitsi	1											1
Rautaesineen katkelma						1						1
Liitupiipun katkelma	6		2			1					2	11
Kolikko	3					1						4
Kuparinappi	1											1
Yhteensä	14156	541	1082	16342	5	2173	187	126	290	284	35186	

Löytötilastot lukumäärän mukaan kaivausalueittain.

Löytölaji/ kaivausalue	1	2	3	4	5	6	kk1	kk2	kk3	kk4	Yht
Meripihkanappi	0,27										77,56
Keramiikka	77,56	1,03	0	1	0	5,13	9,77	5,33	14,58	0	114,4
Saviastian paloja	77,56			1		4,29	8,97	4,39	14,58		110,79
Palanutta savea		1,03				0,84	0,8	0,94			3,61
Kivilajit	8759,32	1106,51	2057,2	4383,02	0	13814,97	0	0	0	3,02	30124,04
Kivilajiesine, tuura				550,7							550,7
Kivilajiesine, kirves			541,7								541,7
Kivilajiesine, taltta		20,19		41,72							61,91
Kivilajiesine, kynsitaltta			58,68								58,68
Kivilajiesine, pikkutaltta	1,67										1,67
Kivilajiesine, veitsi	0,66		2,24								2,9
Kivilajiesine, kaavin				8,2							8,2
Kivilajiesine, hioinlaaka	3600			2000		13200					18800
Kivilajiesine, hioin	575,3			63,4							638,7
Kivilajiesine, iskukivi?	74,4										74,4
Kivilajiesineen katkelma, tuura	84,93	649,75	966,3	548,6							2249,58
Kivilajiesineen katkelma, nuolenkärki	14,46			3,07							17,53
Kivilajiesineen katkelma, kourutaltta	179,77										179,77
Kivilajiesineen katkelma, tasataltta	62,3										62,3
Kivilajiesineen katkelma, taltta		1,78	181,86	289,44							473,08
Kivilajiesineen katkelma, hioin	1299,84		59,54	95,2							1454,58
Kivilajiesineen katkelma	48,62	247,1	6,23	441,78		107,53					851,26
Kivilaji-iskoksia	2817,37	187,69	240,65	340,91		507,44				3,02	4097,08
Pii	39,12	1,54	0	0,4	0	1,85	1,16	2,8	7,5	2,36	56,73

Piiesine, kaavin									5,62		5,62
Piiesineen katkelma, sirppi	9,43										9,43
Pii-iskoksia	29,69	1,54		0,4		1,85	1,16	2,8	1,88	2,36	41,68
Kvartsiitti	3,46	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3,46
Kvartsiittiesine, kaavin	2,38										2,38
Kvartsiitti-iskoksia	1,08										1,08
Kvartsi	37557,16	3425,99	17048,65	45307,63	27,42	5779,64	454,1	143,14	468,97	322,19	110534,9
Kvartsiesine, kaavin	265,85	32,97	109,96	401,69	1,25	35,96	9,72		4,68	3,3	865,38
Kvartsiesine, veitsi		17,61		42,47							60,08
Kvartsiesine, iskukivi				435,6							435,6
Kvartsiesine	2,45										2,45
Kvartsi-iskoksia	37288,86	3375,41	16938,69	44427,87	26,17	5743,64	444,38	143,14	464,29	318,89	109171,3
Luu	234,66	5,13	2,26	277,68	0	44,46	2,67	1,13	7,74	6,3	582,03
Luuesineen katkelma	1,78		0,44	0,2							2,42
Palanutta luuta	232,88	5,13	1,82	273,21		44,46	2,67	1,13	7,74	6,3	575,34
Palamatonta luuta				4,27							4,27
Punamultakokkareita	12,89		0,02	19,51		3,48					35,9
Kuonaa									0,99		0,99
Rauta-/savikuonaa	24,7										24,7
Hiilinäyte	106,87		3,6	8,06							118,53
Maanäyte				55							55
Rautaveitsi	12,52										12,52
Rautaesineen katkelma						1,31					1,31
Liitupiipun katkelma	4,44		3,53			0,87				2,82	11,66
Kolikko	7,25					3,61					10,86
Kuparinappi	1,71										1,71
Yhteensä	46841,93	4540,2	19115,26	50052,3	27,42	19655,28	467,7	152,4	499,78	336,69	141766,3

Löytötilastot painon mukaan (g) kaivausalueittain.

5.2 Löytölajit

Löytöaineisto ajoittuu suurimmaksi osaksi todennäköisesti myöhäskivikaudelle, Pöljän keramiikan vaiheeseen, radiohiiliajoitusten mukaan n. 2920–2690 eKr. (CalBC). Osa pintakerroksien löytöateriaalista on keramiikan perusteella myös varhaiselta metallikaudelta, ajoittuen Lovozeron keramiikan vaiheeseen, noin tuhat vuotta myöhemmäksi. Kivi- ja luuaineiston ajoittaminen on hankalaa typologian perusteella, mutta stratigrafia ajoittaa merkittävän osan siitä juuri myöhäskivikaudelle, etenkin sirpalekivikosta löytyneen esineistön. Selvästi myöhäskivikaudelle ajoittuu myös alueelta 1 löydetty v-porauksellinen meripihkanappi.

Meripihkanappi

V-porauksellinen meripihkanappi (KM 39632:1) löytyi kaivausalueelta 1b, sirpalekivikosta kerroksesta 8. Kyseinen esinetyyppi liittyy tavallisesti juuri myöhäiskivikauteen, joten läheltä löytyneet Pöljän asbestikeramiikan palat sopivat hyvin samaan kontekstiin napin kanssa. Koskenniskan meripihkanappi on yksi pohjoisimpia meripihkalöytöjä Suomessa yhdessä noin 15 muun Rovaniemeltä löytyneen meripihkaesineen kanssa.¹⁸

AKDG 3644:182. Meripihkanappi KM 39632:1. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:183. Meripihkanappi KM 39632:1. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Keramiikka

Saviastian paloja löytyi koko kaivaukselta hyvin vähän, vain 44 kpl, joista suuri osa on pieniä tunnistamattomia paloja. Kaikki kaivausalue 1:ltä löydetyt palat ovat kuitenkin samaa tyyppiä, vahvasti asbestisekoitusta Pöljän keramiikkaa. Kolme näistä paloista on reunapaloja, ja vaikuttaa siltä että ne saattavat kuulua samaan astiaan. Keramiikkaa löytyi sekä tulvakerroksesta (3 kpl) että sirpalekivikosta (1 kpl). Yhdestä palasta (KM 39632:4) otettu karstanäyte ajoitettiin tuloksella 4181 ± 31 BP (Ua-48099). Lisäksi Turun yliopiston tutkija Tytti Juhola on raaputtanut kahdesta palasta karstaa etsiäkseen karstasta mahdollisesti säilyneitä kasvitärkkelyksiä (KM 39632:2, 4).

¹⁸ Esim. Pesonen 1997.

AKDG 3644:184. Pöljän keramiikkaa kaivausalueelta 1. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Koekuopista ja kaivausalueilta 4 ja 6 löytynyt keramiikka on pääosin selvästi erilaista kuin alueen 1 Pöljän keramiikka. Koekuopissa 1 ja 2 muutamissa asbestisekoitteisissa paloissa on pinnalla mahdollisesti heikkoa tekstiilipainannetta ja koekuopan 3 paloissa on mahdollisesti hieman ohutta kampaleimaa. Jälkimmäiset palat ovat sekoitteettomia. Yleensä ottaen sekoitteena on käytetty asbestia, sarvivälkettä, talkkia tai orgaanista ainetta, joidenkin palojen ollessa sekoitteettomia. On todennäköistä, että palat edustavat useampaa-kin luultavasti varhaismetallikautista keramiikkaryhmää, joista todennäköisimmät identifioinnit ovat Lovozeron tai Vardöyn (imitoitu tekstiilikeramiikka) keramiikat. Talkki- ja sarvivälkesekoite viittaavat ehkä Anttilan ja/tai Kjelmöyn ryhmiin.

Kivilajiesineet ja pii

Kiviesineiden valmistusmateriaalina on käytetty pääasiassa paikallista kiilleliusketta tai metavulkaanista kivilajia. Tällaisten kivien esiintymiä on mm. Tervolassa.¹⁹ Iskosten ja esineistä irronneiden lastujen perusteella paikalla on sekä työstetty että korjattu kiviesineitä. Erityisen runsaasti iskoksia oli kaivausalueen 6 eteläosassa, jossa oli usean kymmenen iskoksen keskittymä ruudun 784/399 ympäristössä. Ehjistä tai tunnistettavista kiviesineistä voi mainita ehjän tuuran kaivausalueelta 4 (KM 39632:3407), useat tuuran katkelmat (KM 39632:104, 2524, 2530, 2536, 2810 ja 3310), kynsitaltan kaivausalueelta 3 (KM 39632:2822), poikkikirveen kaivausalueelta 3 (KM 39632:2824), Pyheensillan tyyppin nuolenkärjen katkelman kaivausalueelta 4 (KM 39632:3276), nuolenkärjen alueelta 1 (KM 39632: 47), kourutaltan katkelmat alueelta 1 (KM 39632:6, 22 ja 32), pikkutaltan kaivausalueelta 1 (KM 39632:70), kapean taltan alueelta 2 (KM 39632:2526), litteään tasataltan alueelta 4 (KM 39632:3301), useat taltan katkelmat (KM 39632:128, 2533, 2811, 3257, 3272, 3289, 3309 ja 3360), liuskeveitsi (KM 39632:2818) sekä useat hioimet ja hioinlaa'at.

¹⁹ Esim. Kotivuori 1996.

AKDG 3644:180. Kiviesineitä kaivaukselta: ylärivissä veitsi/kärki, Pyheensillan nuolenkärki, pikkutalтта; alarivissä piiveitsi/-sirppi ja tuuran terä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:181. Kiviesineitä kaivaukselta: poikkikirves, tuuran katkelma, kaitataltta ja kynsitaltta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Pii-iskoksista valtaosa on lähes varmasti historiallisen ajan tulus- ja mahdollisesti myös lukkopiitä, jotka liittyvät vanhaan Niskan tilaan. Kaksi piiesinettä kuitenkin poikkeaa muusta massasta, kaksipuolisesti retusoidun veitsen tai sirpin katkelma kaivausalueelta 1b (KM 39632:158) ja piikaavin koekuopasta 3 (KM 39632:6180). Piisirppi ei viljelyyn ja kasvien keräilyyn liittyvänä esinetyypinä kuulu Pohjois-Suomen esinekulttuuriin, joten kyseessä lienee iso piiveitsi. Kaivausalueelta 4 löydetty kivilajikaavin (KM 39632:3280) on materiaaliltaan erilainen muihin kivilajeihin verrattuna, se on mustaa hienorakeista kiveä, mahdollisesti jotain pohjoisen sertiä.

Kvartsi

Kvartsiaineistossa ei ole ajoittavia piirteitä. Esineistä tavallisimpia ovat kaapimet, joita on löytöjen joukosta erotettu 164 kpl. Lisäksi löydöissä on yksi kvartsiittikaavin. Muita tunnistettuja kvartsisiesineitä ovat kolme veistä, iskukivi ja muu retusoitu kvartsisesine. Kvartsien joukossa on varsin paljon suuria raaka-ainekappaleita, joista osa lienee ytimiä. Kvartsiytimiä ei sinänsä ole eroteltu luetteloitaessa, vaan ne ovat iskosten joukossa.

AKDG 3644:179. Alueelta 1d löytynyt kvartsikappale, jota ei otettu talteen (Inro 3190). Kuvaaja: Petro Pesonen.

Luu

Suurin osa kaivaukselta kerätystä luuaineistosta on palanutta, mutta joukossa on jonkin verran myös pelto-kerroksesta peräisin olevaa palamatonta aineistoa. Luuaineiston on analysoinut FM Katariina Nurminen. Nisäkkäistä yleisin tunnistus on majava, lisäksi on tunnistettu saukko ja metsäjänis. Lisäksi luulöydöissä on paljon muita tarkemmin määrittelemättömiä nisäkkään luita. Linnuista on tunnistettu yksi sorsalinnun luu. Erytisen runsaasti eri lajien tunnistuksia on kaloissa: hauki, ahven, harjus, siika, lohikalat, made, lahna ja särkikalat). Kaiken kaikkiaan aineistossa korostuvat joki- ja järviympäristön lajit.

Luiden joukosta on tunnistettu seitsemän luuesineen katkelmaa (KM 39632:1890, 1946, 2115, 2214, 2325, 3241 ja 4964). Kahdessa katkelmassa on hieman viiva- tai urakoristelua, muut ovat jollain tavalla muotoiltuja pieniä kappaleita, joiden alkuperästä on lähes mahdoton sanoa mitään spesifiä.

Muut löydöt

Muissa löydöissä on suhteellisen runsaasti punamultakokkareita, joiden esiintyminen korreloi selvästi sirpalekivikon kanssa. Punamulta saattaa olla jotain palanutta ainetta, esim. ruokajätettä, mutta sitä ei ole analysoitu tarkemmin. Lisäksi löydöissä on muutama savi- tai rautakuonan pala, jotka saattavat liittyä esihistorialliseen asutukseen. Historiallisen ajan löydöt ovat multakerroksesta ja niissä on liitupiipun katkelmia, kuparinappi, rautaveitsi, rautaesineen katkelma ja rahoja Venäjän vallan ja itsenäisyyden ajalta. Vanhin tunnistettu kolikko on vuodelta 1866 ja nuorin vuodelta 1929.

5.3 Näytteet

Kaivauksella otettiin hiili- ja maanäytteitä. Näistä hiilinäytteet on talletettu sellaisenaan Kansallismuseon kokoelmiin ja maanäytteistä on seulottu erilaisia fraktioita tallettavaksi kokoelmiin mahdollisia tulevia ana-

lyyseejä varten. Maanäytteet kellutettiin ja vesiseulottiin kaivauksen aikana Rovaniemellä, tästä työstä vastasi Olli Eranti. Maanäytteistä on tehty myös kasvinjäänneanalyysi Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineen tiloissa, analyysin teki FM Santeri Vanhanen. Hiiltyneitä siemeniä löytyi näytteistä yhteensä 184 kpl ja lisäksi löytyi silmu, havupuun oksanpää, kortteen varsia ja muita oksia tai varpujen varsia. Kasvilajit ovat sellaisia, joita on voitu käyttää ravintona. Syötäviä marjoja ovat tuomi, puolukkalaji, vadelma ja pihlaja, syötäviä juuria on ainakin ulpukassa. Maitohorsman, jauhosavikan ja käenkaalin lehtiä voidaan myös syödä.

AKDG 3644:161. Työkuva. Makrofossiilien kellutusta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:165. Työkuva. Makrofossiilien kellutusta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3644:166. Työkuva. Makrofossiilien kellutusta, Olli Eranti. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Maanäytteiden numerointi noudattelee kenttätöissä annettua juoksevaa takymetrinumerointia, mutta alla olevassa taulukossa maanäytteille on indikoitu myös niiden luetteloalanumero, sikäli kuin näytteessä on ollut kokoelmiin talletettavia osuuksia.

ALANRO	PISTE	KONTEKSTI	KRS	DL	ALUE	OSA	X	Y	Z
2505	1177	sirpalekivikko	3	36	alue 1b		7379803,931	3444409,446	79,083
2503	1411	rakenne 12, sirpalekivikko	S2	31	alue 1c		7379797,061	3444405,81	78,975
2517	1412	rakenne 13, sirpalekivikko	4	36	alue 1b		7379807,459	3444411,601	78,988
2515	2227	sirpalekivikko	5	29	alue 1b		7379806,755	3444410,5	78,911
2504	2228	sirpalekivikko	5	23	alue 1b		7379801,537	3444409,376	79,202
2507	2245	luukeskittymä, sirpalekivikko	5	7	alue 1b		7379804,039	3444409,262	78,991
2501	2247	tuohialue, sirpalekivikko	S1	27	alue 1c		7379794,977	3444406,663	79,219
2506	2552	sirpalekivikko	5	30	alue 1b	osa 2	7379803,752	3444409,076	78,978
2506	2552	sirpalekivikko	5	24	alue 1b	osa 1	7379803,752	3444409,076	78,978
	3058	hiili- ja palomaa, sirpalekivikko	6	33	alue 1b		7379806,122	3444409,507	78,869
	3059	vanha turve?, sirpalekivikko	6	1	alue 1b		7379805,688	3444408,945	78,88
2512	4042	sirpalekivikko	8	29	alue 1b		7379806,36	3444409,766	78,707
2502	4232	luumaa, sirpalekivikko	S6	7	alue 1c		7379797,266	3444404,59	78,554
2510	4605	sirpalekivikko, luumaa	8	20	alue 1b		7379805,777	3444409,236	78,672
2508	4606	sirpalekivikko, luumaa	8	19	alue 1b		7379805,341	3444409,243	78,702
2513	4631	sirpalekivikko	9	28	alue 1b		7379806,567	3444409,918	78,604
2511	4632	sirpalekivikko	9	35	alue 1b		7379805,637	3444409,176	78,598
2509	4633	sirpalekivikko	9	33	alue 1b		7379805,168	3444409,171	78,617
2516	4924	sirpalekivikko	9	19	alue 1b	osa 1	7379807,369	3444409,743	78,598
2516	4924	sirpalekivikko	9	26	alue 1b	osa 2	7379807,369	3444409,743	78,598
2514	4925	sirpalekivikko	9	23	alue 1b	osa 1	7379806,546	3444409,594	78,615
2514	4925	sirpalekivikko	9	25	alue 1b	osa 2	7379806,546	3444409,594	78,615
5556	5060	tulisija	3	29	alue 4	osa 1	7379779,673	3444396,484	79,114
5556	5060	tulisija	3	30	alue 4	osa 2	7379779,673	3444396,484	79,114

Maanäytteet.

KM	ALANRO	ALUE	PAINO	KONTEKSTI	KRS	X	Y	Z
39632	2478	1	5	Hiiltynyttä tuohta	SYV1	7379794,86	3444405,975	79,092
39632	2479	1	4	Hiiltynyttä tuohta	SYV1	7379794,584	3444406,874	79,171
39632	2480	1	5	Hiiltynyttä tuohta	SYV1	7379794,773	3444406,91	79,166
39632	2481	1	5,5	Hiiltynyttä tuohta	SYV1	7379794,876	3444406,879	79,189
39632	2482	1	45	Hiiltynyttä tuohta, yksi pala toimitettu c14-ajoitettavaksi.	SYV1	7379794,916	3444406,561	79,152
39632	2483	1	3,5	Hiilinen likamaa, jossa hieman pu-	SYV6	7379795,435	3444404,387	78,707

				namultaa					
39632	2484	1	3,59	Rakenne 13, tulisijan keskeltä (sirpalekivikko)	SYV2	7379796,55	3444405,91	79,065	
39632	2485	1	2	Pyöreä hiililäikkä	SYV2	7379798,1	3444405,872	78,927	
39632	2486	1	2	Mahdollinen tulisijan pohja	6	7379800,872	3444409,122	79,12	
39632	2487	1	1	Hiiltynyttä tuohta	4	7379801,817	3444409,509	79,169	
39632	2488	1	0,26	Hiiltynyttä tuohta	5	7379801,574	3444409,563	79,121	
39632	2489	1	5,5	Rakenne 2, tulisija	6	7379801,322	3444414,336	79,33	
39632	2490	1	4	Rakenne 2, tulisijan reunan hiilikehä	4	7379801,303	3444414,566	79,486	
39632	2491	1	0,22	Sirpalekivikko	7	7379802,167	3444409,723	78,982	
39632	2492	1	1,5	Rakenne 1, pienen hiililäikän reunaanasta	7	7379802,032	3444412,112	79,162	
39632	2493	1	1,5	Sirpalekivikko	5	7379803,663	3444409,08	78,985	
39632	2494	1	1,5	Hiiltynyttä tuohta	9	7379806,811	3444409,798	78,594	
39632	2495	1	1	Sirpalekivikko	5	7379807,025	3444409,644	78,89	
39632	2496	1	1	Rakenne 13, tulisijan reunalta (sirpalekivikko)	4	7379807,432	3444411,393	79,004	
39632	2497	1	8	Tulisija	5	7379811,144	3444412,859	78,892	
39632	2498	1	5	Tulisija	5	7379811,558	3444412,859	78,865	
39632	2499	1	0,3	Hiiltynyttä tuohta	3	7379812,014	3444415,841	79,132	
39632	2500	1	0,5	Hiiltynyttä tuohta	1	7379812,52	3444415,992	79,201	
39632	3254	3	0,9	Mahdollinen tulisija, ehkä resentti	2	7379763,693	3444395,669	79,39	
39632	3255	3	2,7	Mahdollinen paalunsija	5	7379763,971	3444395,746	79,046	
39632	5552	4	5,83	Tulisija	2	7379773,099	3444397,684	79,5	
39632	5553	4	0,23	Profiili, alin kulttuurikerros	PROF	7379776,82	3444396,078		
39632	5554	4	0,97	Profiili, ylin kulttuurikerros	PROF	7379778,939	3444396,092		
39632	5555	4	1,03	Profiili, "keskikerros"	PROF	7379781,216	3444396,256		

Hiilinäytteet.

Koskenniskasta lähetettiin kaksi näytettä radiohiiliajoitukseen Uppsalan yliopiston radiohiiliajoituslaboratorioon. Toinen näyte on hiiltynyttä tuohta ja luetteloitu hiilinäytteenä (KM 39632:2482), toinen on keramiikan karstaa kaivausalueelta 1 (KM 39632:4). Ajoitustulokset ovat myöhäiskivikautisia ajoittaen tulvaa edeltävän asutuksen ajalle n. 2920-2690 eKr. (calBC).

KM	ALANRO	NÄYTE	ALUE	KONTEKSTI	KRS	X	Y	Z
39632	4	1	1b	Keramiikan karsta, tulvakerros	2	7379800,82	3444412,82	79,56
39632	2482	2	1c	Hiiltynyt tuohi, sirpalekivikko	S1	7379794,91	3444406,56	79,15

Ajoitettavaksi lähetetyt näytteet.

NÄYTE	Lab.tunnus	Nro	$\sigma^{13}C$	^{14}C ikä	virhe	68,2% luotettavuus	95,4 % luotettavuus
1	Ua	48099	-26,3	4181	31	2880 – 2690 calBC	2890 – 2660 calBC
2	Ua	48100	-25,5	4248	45	2920 – 2760 calBC	2930 – 2670 calBC

Ajoitustulokset.

6. Yhteenveto

Rovaniemen Koskenniskan kivikautisen asuinpaikan kaivaus tehtiin, koska Rovaniemen kaupunki on muuttamassa alueen asemakaavaa ja halusi poistaa rakentamista rajoittavan muinaisjäännöksen suojelun. Vuoden 2013 kaivaus oli jatkoa edellisestä vuonna aloitetuille tutkimuksille, ja sen suoritti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut Rovaniemen kaupungin tilauksesta 30.7.–13.9.2013. Tutkimuskustannuksista vastasi Rovaniemen kaupunki. Kaivausten ensisijaisena tavoitteena oli vuonna 2012 määritetyn tutkimuksellisesti merkittävän 2000 m² alueen mahdollisimman kattava tutkiminen. Arkeologisia mielenkiinnon kohteita olivat mm. alueen vesistöhistoria, ympäristötekijöiden heijastuminen kohteen muinaisten asukkaiden elinkeinoihin ja kohteen poikkeuksellisen syvä stratigrafia.

Koskenniskan asuinpaikkaa kaivettiin arkeologisena tasokaivauksena yhteensä 629 m², mutta kaikkiaan avattua aluetta oli noin 800–850 m². Suuri osa tutkimuksellisesti merkittävästä 2000 m² alueesta on sellaista, jota ei olisi ollut mahdollista tai järkevää tutkia, esimerkiksi polun kohta ja kellari. Tutkimatta jääneistä alueista merkittävin on alueen 4 ja joentörmän välissä oleva alue, jolla olevia puita Rovaniemen kaupunki halusi vielä suojella. Toinen potentiaalisesti löytörikas alue saattaa olla alueen 1 pohjoispuolella. Asuinpaikan todettiin kuitenkin olevan melko pahoin muinaisten rantavoimien tuhoama, eikä lisäalueilla ehkä olisi saatu yksittäisiä esinelöytöjä enempää tietoa muinaisen asuinpaikan toiminnoista.

Kaivinkoneella otettiin pinnalta n. 20–25 cm tummaa pintamultakerrosta. Kuorinnan jälkeen alueet kaivettiin lapioin ja kaivauslastoin. Osa alueista kaivettiin kokonaan käsin pinnalta lähtien. Yleensä maa-aines seulottiin 4 mm seulalla. Löydöt mitattiin takymetrillä tarkasti paikalleen, mutta ne on jälkitöissä yhdistetty 50 x 50 cm ruutuihin. Kaivaustasot ja -leikkaukset valokuvattiin ja niistä piirrettiin karttoja mittakaavoihin 1:50 ja 1:20. Yleisenä ilmiönä kaikilla alueilla oli nähtävissä hienohietainen tulvakerros, joka oli paksuimmillaan lähempänä joen rantaa ja oheni ylärintettä kohden. Peltomultakerros on tehty tulvahiekkaan ja yhdessä ne muodostavat jopa metrin paksuisen patjan alle jääneen myöhäiskivikautiseen asutukseen liittyvän sirpalekivikon päälle. Kivikautisia kiinteitä rakenteita ei varmuudella havaittu sirpalekivikon lisäksi. Osa tulisijan pohjista saattaa kuitenkin olla esihistoriallisia.

Löydöt keskittyivät sirpalekivikon alueelle. Suurin osa löydöistä on joko kvartssia tai palanutta luuta. Löytömäärästä kvartssia on 60,9 % ja palanutta luuta 34,6 %. Löytöaineisto ajoittunee suurimmaksi osaksi myöhäiskivikaudelle, Pöljän keramiikan vaiheeseen, radiohiiliajoitusten mukaan n. 2920–2690 eKr. Osa pinta-kerrosten löytömaterialista on keramiikan perusteella varhaiselta metallikaudelta, ajoittuen Lovozeron keramiikan vaiheeseen, noin 2000–1000 eKr. Runsaassa liuskeaineistossa on useita esineitä, mm. tuura, tuuran katkelmia, veitsi, Pyheensillan tyyppin nuolenkärki, kirves, kynsitaltta, kourutaltan ja tasataltan katkelmia sekä runsaasti hioimia ja hioinlaakoja. Piiesineistä erikoisin on veitsen tai sirpin katkelma, luuesineiden katkelmia on seitsemän ja sirpalekivikosta löytyi myös v-porauksellinen meripihkanappi. Sirpalekivikosta otettiin useita maanäytteitä, joiden analyyseissä löytyi runsaasti hiiltyneitä kasvinjäänteitä (mm. ulpukka, vadelma, tuomi, puolukkalaji, pihlaja, maitohorsma, jauhosavikka ja käenkaali). Luuaineistosta tunnistettiin majava, sauikko, metsäjänis, sorsalinnut, hauki, ahven, harjus, siika, lohikalat, made, lahna ja särkikalat.

Paksu tulvakerros sirpalekivikon päällä viittaa siihen, että asuinpaikkaa kohdannut voimakas tulva on siirtänyt ylärinteestä hienoa hietaa asuinpaikan päälle ja paikka on jouduttu sen vuoksi hylkäämään. Tämä asuinpaikan vaihe liittyy ns. Kolpeneen muinaisjärveen ja paikalle on tultu uudestaan ilmeisesti vasta varhaisella metallikaudella, jolloin kohde on ollut jo jokivartta. Historiallisella ajalla jokiranta on otettu viljelyskäyttöön.

Lähteet

Arkistolähteet

Erä-Esko, Aarni 1955. Rovaniemi. Inventointiraportti (kooste muistiinpanoista). Museoviraston arkeologian keskusarkisto, Helsinki.

Kotivuori, Hannu 1989. Tarkastus. Ei raporttia.

Kotivuori, Hannu 1990. Rovaniemen muinaisjäännösten inventointi 1987–1989. Osa 2: kohdeluettelot ja karttaotteet. (Osa 1: kohdekuvaukset puuttuu). Museoviraston arkeologian keskusarkisto, Helsinki.

Sarkkinen, Mika 2001. Kertomus kohteen Rovaniemi 63 Koskenniska koekuopituksesta 7.6.2001. Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki.

Kirjallisuus

Erä-Esko, Aarni 1955. Rovaniemen kivikauden tutkimuksista. Suomen museo 1955, s. 84-99.

Kopisto, Aarne 1955. Rovaniemen Kolpeneenharjun kaivauksista. Suomen museo 1955, s. 100-106.

Kotivuori, Hannu 1996. Pyytäjistä kaskenraivaajiksi. Rovaniemen historia vuoteen 1721, s. 36-125. Jyväskylä.

Pesonen, Petro 1997. Stenåldersboplatserna i Kittilä kyrkby i Lapland. Finskt Museum 101, s. 5-26.

Saarnisto, Matti 1996. Rovaniemen luonnonmaiseman synty. Rovaniemen historia vuoteen 1721, s. 13–33. Jyväskylä.

Saarnisto, Matti 2005. Rannansiirtyminen ja maankohoaminen, Itämeren vaiheet ja jokien kehitys. Pohjois-Suomen maaperä. Maaperäkarttojen 1 : 400 000 selitys. GTK. Espoo.

Siiriäinen, Ari 1967. Kemijoki jääkaudesta nykyaikaan. Entinen Kemijoki. Tapiola.

Siiriäinen, Ari 1972. A gradient/time curve for dating Stone Age shorelines in Finland. Suomen museo 1972, s. 5-18.

Siiriäinen, Ari 1978. Archaeological shore displacement chronology in northern Ostrobothnia. Iskos 2, s. 5-23.

Siiriäinen, Ari 1986. Kärräniemi in Rovaniemi. A middle subneolithic site with a palisade in northern Finland. Iskos 6, s. 185-198.

Siiriäinen, Ari 2004. The Archaeology of the Ancient Lake Kolpene in Rovaniemi: a Review of Investigations. Early in the North, Volume 5. Iskos 13, s. 63-70.

Vilkuna, Kustaa 1974. Lohi. Helsinki.

Elektroniset lähteet

Arkistolaitos digitaaliarkisto historialliset kartat [<http://digi.narc.fi/digi/>]

Muinaisjäännösrekisteri [<https://www.museoverkko.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>]

Digikuvaluettelo

Kuvaajat: Petro Pesonen (PP), Johanna Seppä (JS) ja Laija Simponen (LS). Kuvat on luetteloitu Webmuskettiin Museoviraston arkeologian kuvakokoelmiin.

Kuvanro, AKDG	Aihe	Pvm	Kuvaaja
	ALUE 1		
3644:1	Eteläinen alue rajattuna nauhalla. Kaakosta.	31.7.2013	PP
3644:2	Pohjoisinta aluetta (konealue 1) kuoritaan.	31.7.2013	PP
3644:3	Työkuva. Alueen 1 puhdistus käynnissä (tasoon 1). Lounaasta.	2.8.2013	PP
3644:4	Työkuva. Kaivetaan alueen 1 kerrosta 1. Koillisesta.	6.8.2013	PP
3644:5	Työkuva. Jouni Väänänen kaivaa suurta tulisija esiin. Koillisesta.	6.8.2013	PP
3644:6	Panoraama. Alue 1a, taso 1. Lännestä.	7.8.2013	PP
3644:7	Alue 1, rakenne 1 "tulisija" tasossa 1. Lounaasta.	7.8.2013	PP
3644:8	Alue 1, rakenne 3 tasossa 1. Etelästä.	7.8.2013	PP
3644:9	Alue 1, rakenne 6 tasossa 1. Etelästä.	7.8.2013	PP
3644:10	Työkuva. Alue 1, rakennetta 2 puhdistetaan tasoon 1. Idästä.	7.8.2013	PP
3644:11	Alue 1, rakenne 2 tasossa 1. Lounaasta.	7.8.2013	PP
3644:12	Alue 1, rakenne 5 tasossa 1. Etelästä.	7.8.2013	PP
3644:13	Alue 1, rakenne 7 tasossa 1. Idästä.	7.8.2013	PP
3644:14	Alue 1, rakenne 4 tasossa 1. Pohjoisesta.	7.8.2013	PP
3644:15	Alue 1, rakenne 8 tasossa 1. Lounaasta.	7.8.2013	PP
3644:16	Työkuva. Aluetta 1a kaivetaan lapiolla tasoon 3. Idästä.	8.8.2013	PP
3644:17	Työkuva. Aluetta 1b kaivetaan tasoon 2. Lounaasta.	8.8.2013	PP
3644:18	Tauko kaivauksilla.	8.8.2013	PP
3644:19	Panoraama. Alue 1b, taso 2. Idästä.	9.8.2013	PP
3644:20	Alue 1, rakenne 2 tasossa 2. Lännestä.	9.8.2013	PP
3644:21	Alue 1, rakenne 1 tasossa 2. Etelästä.	9.8.2013	PP
3644:22	Alue 1, rakenne 9 tasossa 2. Etelästä.	9.8.2013	PP
3644:23	Alue 1, rakenne 4 tasossa 2. Pohjoisesta.	9.8.2013	PP
3644:24	Alue 1, rakenne 1 tasossa 1, tulisija. Kaakosta.	12.8.2013	PP
3644:25	Panoraama. Alue 1c, taso S1. Lännestä.	12.8.2013	PP
3644:26	Alue 1c, taso S1. Lännestä.	12.8.2013	PP
3644:27	Alue 1, rakenne 10 tasossa S1. Etelästä.	12.8.2013	PP
3644:28	Alue 1, rakenne 11 tasossa S1. Etelästä.	12.8.2013	PP
3644:29	Alue 1, rakenne 12 tasossa S1. Etelästä.	12.8.2013	PP
3644:30	Alue 1c tasossa S1 ja alue 1b tasossa 3. Lounaasta.	13.8.2013	PP
3644:31	Alue 1c, taso S2. Lännestä.	14.8.2013	PP
3644:32	Alue 1c, taso S2. Etelästä.	14.8.2013	PP
3644:33	Alue 1c, rakenne 11 tasossa S2. Etelästä.	14.8.2013	PP
3644:34	Alue1, rakenne 1 tasossa 4. Etelästä.	14.8.2013	PP
3644:35	Työkuva. Johanna Seppä piirtää aluetta 1.	14.8.2013	PP
3644:36	Alue 1b, rakenne 2 tasossa 4. Koillisesta.	14.8.2013	PP
3644:37	Panoraama. Alue 1b taso 4. Etelästä.	14.8.2013	PP
3644:38	Panoraama. Alue 1b taso 4. Lännestä.	14.8.2013	PP
3644:39	Alue 1c taso S2 ja alue 1b taso 4. Lounaasta.	14.8.2013	PP
3644:40	Alue 1c taso S2 ja alue 1b taso 4. Koillisesta.	14.8.2013	PP
3644:41	Alue 1 b, taso 4 länsiosa. Pohjoisesta.	14.8.2013	PP

3644:42	Alue 1 b, taso 4 länsiosa. Pohjoisesta.	14.8.2013	PP
3644:43	Alue 1c, rakenne 11, tuohialue tasossa S1. Etelästä.	16.8.2013	PP
3644:44	Alue 1c, rakenne 11, tuohialue tasossa S1, lähikuva. Pohjoisesta.	16.8.2013	PP
3644:45	Alue 1b, kerros 5. Vihertävää maata.	16.8.2013	PP
3644:46	Alue 1c, rakenne 11, tuohialuetta kaivetaan.	16.8.2013	PP
3644:47	Alue 1c, rakenne 11, tuohialuetta kaivetaan.	16.8.2013	PP
3644:48	Alue 1c, rakenne 11, liuske-esineen katkelma tuohilevyn alla.	16.8.2013	PP
3644:49	Alue 1c, rakenne 11, tuohialuetta kaivetaan.	16.8.2013	PP
3644:50	Alue 1c, rakenne 11, tuohilevy.	16.8.2013	PP
3644:51	Yksityiskohta, sirpalekivikkoalueen 1 b länsireunassa. Etelästä.	20.8.2013	PP
3644:52	Panoraama. Alue 1b, taso 5. Etelästä.	20.8.2013	PP
3644:53	Panoraama. Alue 1b, taso 5. Lännestä.	20.8.2013	PP
3644:54	Alue 1c, taso S3. Etelästä.	23.8.2013	PP
3644:55	Alue 1c, taso S3. Idästä.	23.8.2013	PP
3644:56	Alue 1c, taso S3, lounaiskulma. Idästä.	23.8.2013	PP
3644:57	Alue 1b, likamaa-alue tason 6 länsireunassa. Lännestä.	23.8.2013	PP
3644:58	Alue 1b, taso 6. Lounaasta.	23.8.2013	PP
3644:59	Panoraama. Alue 1b, taso 6. Etelästä.	23.8.2013	PP
3644:60	Alue 1, rakenne 1 profiili. Koillisesta.	26.8.2013	PP
3644:61	Alue 1, rakenne 1 profiili. Koillisesta.	26.8.2013	PP
3644:62	Alue 1, rakenne 2 profiili. Pohjoisesta.	26.8.2013	PP
3644:63	Alue 1, rakenne 2 profiili. Rautaveitsi (KM 39632: 2472) in situ. Pohjoisesta.	26.8.2013	PP
3644:64	Alue 1c, taso S4. Pohjoisesta.	26.8.2013	PP
3644:65	Alue 1c, taso S4. Idästä.	26.8.2013	PP
3644:66	Alue 1b, taso 7. Etelästä.	27.8.2013	PP
3644:67	Panoraama. Alue 1b, taso 7. Idästä.	27.8.2013	PP
3644:68	Alue 1c, taso S5. Idästä.	27.8.2013	PP
3644:69	Panoraama. Alue 1c, taso S5. Pohjoisesta.	27.8.2013	PP
3644:70	Alue 1, eteläprofiili. X=7379 794, y= 3444 401-403. Pohjoisesta.	28.8.2013	PP
3644:71	Panoraama. Alue 1, eteläprofiili. X=7379 794, y= 3444 408-410. Pohjoisesta.	28.8.2013	PP
3644:72	Alue 1b, taso 8. Kivivyöhyke. Etelästä.	28.8.2013	PP
3644:73	Alue 1b, taso 8. Kivivyöhyke. Idästä.	28.8.2013	PP
3644:74	Työkuva, Laura Ohenoja kaivaa sirpalekivivyöhykettä.	30.8.2013	PP
3644:75	Alue 1c, tulisijan profiili x=7379 799, y=3444 406-408. Etelästä.	2.9.2013	PP
3644:76	Alue 1c, tulisijan profiili x=7379 799, y=3444 406-408. Etelästä.	2.9.2013	PP
3644:77	Alue 1b, taso 9. Idästä.	2.9.2013	PP
3644:78	Alue 1b, taso 9. Etelästä.	2.9.2013	PP
3644:79	Panoraama. Alue 1b, pohjoisprofiili, x=7379 808, y=3444 409-415. Etelästä.	4.9.2013	PP
3644:80	Alue 1b, pohjoisprofiili, x=7379 808, y=3444 409-415. Etelästä.	4.9.2013	PP
3644:81	Panoraama. Alue 1d, taso 1. Idästä.	23.8.2013	PP
3644:82	Alue 1d, taso 2. Kaakosta.	27.8.2013	PP
3644:83	Alue 1d, taso 2, yksityiskohta. Luoteiskulma, jossa likamaata. Idästä.	27.8.2013	PP
3644:84	Alue 1d, taso 3. Kaakosta.	29.8.2013	PP
3644:85	Alue 1d, taso 3. Lännestä.	29.8.2013	PP
3644:86	Alue 1d, taso 4. Idästä.	2.9.2013	PP
3644:87	Panoraama. Alue 1d, taso 4. Pohjoisesta.	2.9.2013	PP
3644:88	Alue 1d, taso 5. Idästä.	5.9.2013	PP
3644:89	Alue 1d, taso 5. Tulisijan pohja. Etelästä.	5.9.2013	PP

	ALUE 2		
3644:90	Eteläisintä aluetta (konealue 3) kuoritaan.	31.7.2013	PP
3644:91	Eteläisintä aluetta (konealue 3) kuoritaan.	31.7.2013	PP
3644:92	Liuskeryhmä alueella 2 tasossa 1. Idästä.	8.8.2013	PP
3644:93	Alue 2, taso 1. Etelästä.	12.8.2013	PP
3644:94	Alue 2, taso 2. Kaakosta.	13.8.2013	PP
3644:95	Alue 2, taso 3. Kaakosta.	15.8.2013	PP
3644:96	Työkuva. Tulisijan pohjaa kaivetaan esiin alueella 2 kerroksessa 4. Luoteesta.	16.8.2013	PP
3644:97	Panoraama. Alue 2, taso 4. Idästä.	19.8.2013	PP
3644:98	Tulisijan pohja alueella 2 tasossa 4. Etelästä.	19.8.2013	PP
	ALUEET 3-4		
3644:99	Alueet 3-4 raivaamisen jälkeen. Etelästä.	9.8.2013	PP
3644:100	Alueet 3-4 raivaamisen jälkeen. Koillisesta.	9.8.2013	PP
3644:101	Alueet 3 ja 4 rajattuna ja kuorittuna. Kaakosta.	13.8.2013	PP
3644:102	Panoraama. Alue 3, taso 1. Idästä.	21.8.2013	PP
3644:103	Alue 3, taso 1. Etelästä.	21.8.2013	PP
3644:104	Pohjamoreenikivikko alueen 3 tason 1 kaakkoisnurkassa. Etelästä.	21.8.2013	PP
3644:105	Alue 4, tulisija tason 1 lounaisreunassa. Etelästä.	22.8.2013	PP
3644:106	Alue 4, tulisija tason 1 lounaisreunassa. Kaakosta.	22.8.2013	PP
3644:107	Alue 4, tulisija tason 1 lounaisreunassa.	22.8.2013	PP
3644:108	Alue 3, taso 2. Etelästä.	26.8.2013	PP
3644:109	Panoraama. Alue 3, taso 2. Kaakosta.	26.8.2013	PP
3644:110	Alue 3, taso 3. Etelästä.	2.9.2013	PP
3644:111	Alue 3, taso 3. Likamaata koekuopan 7379 760/3444 398 reunalla. Kaakosta.	2.9.2013	PP
3644:112	Panoraama. Alue 3, taso 4. Idästä.	5.9.2013	PP
3644:113	Alue 3, taso 4. Pyöreä likäläikkä alueen länsiosassa. Lännestä.	5.9.2013	PP
3644:114	Panoraama. Alue 3, taso 4. Lännestä.	5.9.2013	PP
3644:115	Alue 3, "paalunsija" profiilissa x=7379 764, y=3444 394,50-80, taso 4.	9.9.2013	JS
3644:116	Aluetta 4 avataan koneella. Pohjoisesta.	12.8.2013	PP
3644:117	Panoraama. Alue 4, taso 1. Idästä.	22.8.2013	PP
3644:118	Alue 4, taso 2. Idästä.	28.8.2013	PP
3644:119	Panoraama. Alue 4, taso 3. Etelästä.	4.9.2013	PP
3644:120	Alue 4, taso 3. Kaakosta.	4.9.2013	PP
3644:121	Työkuva. Alueen 4 kerrosta 4 kaivetaan. Lounaasta.	5.9.2013	PP
3644:122	Työkuva, alueita 4 ja 6 kaivetaan.	5.9.2013	LS
3644:123	Työkuva, alueita 4 ja 6 kaivetaan, etualalla Nikon-takymetri, jota käytettiin löytömittauksiin.	6.9.2013	PP
3644:124	Alue 4, taso 4. Etelästä.	6.9.2013	PP
3644:125	Panoraama. Alue 4, taso 4. Idästä.	6.9.2013	PP
3644:126	Kiveystä alueella 4, tasossa 4. Koillisesta.	6.9.2013	PP
3644:127	Panoraama. Alue 4, taso 6. Idästä.	11.9.2013	PP
3644:128	Alue 4, taso 6. Etelästä.	11.9.2013	PP
3644:129	Alue 4, taso 6, pohjoisosa. Lännestä.	11.9.2013	PP
3644:130	Työkuva. Aluetta 4, kerrosta 7 kaivetaan. Luoteesta.	12.9.2013	PP
3644:131	Työkuva. Lapiotöitä alueella 4 ja koekuopassa joen törmällä.	12.9.2013	PP
3644:132	Panoraama. Alue 4, taso 7. Idästä.	12.9.2013	PP
3644:133	Panoraama. Alue 4, taso 7. Luoteesta.	12.9.2013	PP
3644:134	Alue 4, taso 7. Moreenikivikko paljastunut itäosassa. Lännestä.	12.9.2013	PP

3644:135	Punamultaa alueen 4 tasossa 8. Pohjoisesta.	12.9.2013	PP
3644:136	Työkuva, lapioviidakkoa alueella 4.	12.9.2013	PP
3644:137	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 770-772, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:138	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 771-773, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:139	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 773-775, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:140	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 775-776, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:141	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 776-778, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:142	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 778-780, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:143	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 780-781, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:144	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 781-782, y=3444 396	13.9.2013	JS
3644:145	Panoraama. Alue 4, länsiprofiili. X=7379 774-782, y=3444 396	13.9.2013	PP
	ALUE 6		
3644:146	Panoraama. Alue 6, taso 2. Idästä.	6.9.2013	PP
3644:147	Työkuva, Jouni Väänänen suoristaa profiilia alueen 6 lounaiskulmassa.	10.9.2013	PP
3644:148	Alue 6, taso 4, kaakkoiskulma. Idästä.	10.9.2013	PP
3644:149	Alue 6, taso 4, kaakkoiskulma. Etelästä.	10.9.2013	PP
3644:150	Alue 6, lounaiskulman profiili x=7379 783, y=3444 394-396 ja x=7379 783-785, y=3444 394. Koillisesta.	11.9.2013	PP
3644:151	Alue 6, lounaiskulman profiili x=7379 783, y=3444 394-396. Pohjoisesta.	11.9.2013	PP
3644:152	Alue 6, taso 6. Idästä.	12.9.2013	PP
3644:153	Työkuva, aluetta 6 kaivetaan maakellarin edustalla.	30.8.2013	PP
	KOEKUOPAT		
3644:154	Työkuva, Markus Pyhäjärvi kaivaa koekuoppaa joen törmällä.	10.9.2013	PP
3644:155	Koekuoppa 4, taso 2. Etelästä.	12.9.2013	PP
3644:156	Koekuoppa 4, taso 2. Lännestä.	12.9.2013	PP
3644:157	Koekuopan 1 itäprofiili. Alimmat hiilirannut 85 cm syvyydessä. Lännestä.	12.9.2013	PP
3644:158	Koekuoppa 3, itäprofiili. Lännestä.	12.9.2013	PP
	TYÖ- JA ESINEKUVAT		
3644:159	Tauolla.	15.8.2013	PP
3644:160	Työkuva. Makrofossiilien kellutusta. Taustalla Jätäkänkynttilä-silta.	22.8.2013	PP
3644:161	Työkuva. Makrofossiilien kellutusta.	22.8.2013	PP
3644:162	Työkuva. Makrofossiilien kellutusta.	22.8.2013	PP
3644:163	Työkuva. Makrofossiilien kellutusta.	22.8.2013	PP
3644:164	Työkuva. Makrofossiilien kellutusta, Olli Eranti.	23.8.2013	PP
3644:165	Työkuva. Makrofossiilien kellutusta.	23.8.2013	PP
3644:166	Työkuva. Makrofossiilien kellutusta, Olli Eranti.	23.8.2013	PP
3644:167	Työkuva. Koululuokka vieraillee kaivauksilla. Petro Pesonen opastaa.	23.8.2013	JS
3644:168	Työkuva. Koululuokka vieraillee kaivauksilla. Petro Pesonen opastaa.	24.8.2013	JS
3644:169	Työkuva. Koululuokka vieraillee kaivauksilla. Petro Pesonen opastaa.	25.8.2013	JS
3644:170	Hannu Kotivuori ja Lapin maakuntamuseon henkilökuntaa vierailulla.	27.8.2013	JS
3644:171	Rovaniemiviikon ohjelmaa. Ammattina arkeologi, Hannu Kotivuori esittelee.	4.9.2013	PP
3644:172	Rovaniemiviikon ohjelmaa. Ammattina arkeologi, Hannu Kotivuori esittelee.	4.9.2013	PP
3644:173	Yleiskuva kaivausalueesta. Koillisesta.	6.9.2013	PP
3644:174	Yleiskuva kaivausalueesta. Lounaasta.	6.9.2013	PP
3644:175	Kaivauksen loppu.	13.9.2013	PP
3644:176	Kaivauksen loppu.	13.9.2013	PP

3644:177	Panoraama. Kaivauksen loppu.	13.9.2013	PP
3644:178	Koskenniskan asuinpaikka Kemijoen vastarannalla, hiekkarannasta vasemmalle. Lännestä.		
3644:179	Alueelta 1d löytynyt kvartsikappale, jota ei otettu talteen (Inro 3190).	22.8.2013	PP
3644:180	Kiviesineitä kaivaukselta: ylärivissä veitsi/kärki, Pyheensillan nuolenkärki, pikkutaltta; alarivissä piiveitsi/-sirppi ja tuuran terä.	24.8.2013	PP
3644:181	Kiviesineitä kaivaukselta: poikkikirves, tuuran katkelma, kaitataltta ja kynsitaltta.	24.8.2013	PP
3644:182	Meripihkanappi KM 39632:1.	29.8.2013	PP
3644:183	Meripihkanappi KM 39632:1.	29.8.2013	PP
3644:184	Pöljän keramiikkaa kaivausalueelta 1.		
3644:185	Rovaniemen tuura, KM 39632: 3407 heti löydyttyään.		
3644:186	Maitotonkan kansi, löytö kaivaukselta.	2.9.2013	PP
3644:187	Ryhmäkuva. Vasemmalta Tuukka Mäkiranta, Laija Simponen, Anne Huuemonen, Maija Rautiainen, Anna Heikkinen, Riina Koskiniemi, Kiti Karvonen, Jussi Maikkula, Markus Pyhäjärvi, Veli-Matti Keränen, Leena Kuukasjärvi, Saara Tuovinen, Maiju Pohjola, Laura Ohenoja, Esa Haataja, Johanna Seppä, Olli Eranti, Juha-Pekka Tuppi ja Pekka Ruokanen.	12.9.2013	PP

Karttaluettelo

Kartta	Tyyppi	Alue	Aihe	Mk	Koko	Sivu
1	Yleiskartta	1-6		1:500	A3	80
2	Levintäkartta	1-6	keramiikka painon mukaan	1:500	A3	81
3	Levintäkartta	1-6	kivilajit kappalemäärä	1:500	A3	82
4	Levintäkartta	1-6	kivilajiesineet	1:500	A3	83
5	Levintäkartta	1-6	kvartsi painon mukaan	1:500	A3	84
6	Levintäkartta	1-6	kvartsi kappalemäärä	1:500	A3	85
7	Levintäkartta	1-6	palanut luu painon mukaan	1:500	A3	86
8	Levintäkartta	1-6	palanut luu kappalemäärä	1:500	A3	87
9	Levintäkartta	1-6	pii ja meripihka kappalemäärät	1:500	A3	88
10	Levintäkartta	1-6	punamulta kappalemäärä	1:500	A3	89
11	Vaaituskartta	1a	pinta- ja pohjavaaitus	1:100	A3	90
12	Tasokartta	1a	taso 1	1:50	A4	91
13	Tasokartta	1a	taso 2	1:50	A4	92
14	Vaaituskartta	1b ja 1c	pinta- ja pohjavaaitus	1:50	A3	93
15	Tasokartta	1b	taso 1	1:50	A3	94
16	Tasokartta	1b	taso 2	1:50	A3	95
17	Tasokartta	1b	taso 3	1:50	A3	96
18	Tasokartta	1b	taso 4	1:50	A3	97
19	Tasokartta	1b ja 1c	taso 5 ja S1	1:50	A3	98
20	Yksityiskohtakartta	1c R11	S1	1:10	A4	99
21	Tasokartta	1b ja 1c	taso 6 ja S2	1:50	A3	100
22	Tasokartta	1b ja 1c	taso 7 ja S3	1:50	A3	101
23	Tasokartta	1b ja 1c	taso 8 ja S4	1:50	A3	102
24	Yksityiskohtakartta	1b	sirpalekivivyöhykettä, taso 8	1:20	A4	103
25	Tasokartta	1b ja 1c	taso 9 ja S5	1:50	A3	104
26	Tasokartta	1c	S6	1:50	A3	105
27	Profiilikartta	1b R1	7379 801,58/3444 412,49 - 7379 801,94/3444 411,56	1:20	A4	106
28	Profiilikartta	1b R2	7379 800,75/3444 413 - 7379 801/3444 415	1:20	A4	107
29	Profiilikartta	1b R7	7379 799/3444 406 - 3444 408	1:20	A4	108
30	Profiilikartta	1b	eteläprofiili 7379 794/3444 409 - 3444 415	1:20	A3	109
31	Profiilikartta	1b-c	eteläprofiili 7379 794/3444 403 - 3444 409	1:20	A3	110
32	Profiilikartta	1c-a	eteläprofiili 7379 794/3444 397 - 3444 403	1:20	A3	111
33	Profiilikartta	1b	pohjoisprofiili 7379 808/3444 408 -3444 415	1:20	A3	112
34	Vaaituskartta	1d	pinta- ja pohjavaaitus	1:50	A4	113
35	Tasokartta	1d	taso 1	1:50	A4	114
36	Tasokartta	1d	taso 2	1:50	A4	115

37	Tasokartta	1d	taso 3	1:50	A4	116
38	Tasokartta	1d	taso 4	1:50	A4	117
39	Tasokartta	1d	taso 5	1:50	A4	118
40	Tasokartta	1d	taso 6	1:50	A4	119
41	Levintäkartta	1a-d	rakenteet ja löytöjen levintä	1:75	A3	120
42	Levintäkartta	1b	löytöjen levintä pohjoisprofiili 7379 808/3444 408 -3444 415	1:20	A3	121
43	Vaaituskartta	2	pinta- ja pohjavaaitus	1:50	A3	122
44	Tasokartta	2	taso 1	1:50	A3	123
45	Tasokartta	2	taso 2	1:50	A3	124
46	Tasokartta	2	taso 3	1:50	A3	125
47	Tasokartta	2	taso 4	1:50	A3	126
48	Vaaituskartta	3	pinta- ja pohjavaaitus	1:50	A3	127
49	Tasokartta	3	taso 1	1:50	A3	128
50	Tasokartta	3	taso 2	1:50	A3	129
51	Tasokartta	3	taso 3	1:50	A3	130
52	Tasokartta	3	taso 4	1:50	A3	131
53	Vaaituskartta	4	pinta- ja pohjavaaitus	1:50	A3	132
54	Tasokartta	4	taso 1	1:50	A3	133
55	Yksityiskohtakartta	4	tulisija, taso 1	1:20	A4	134
56	Tasokartta	4	taso 2	1:50	A3	135
57	Tasokartta	4	taso 3	1:50	A3	136
58	Tasokartta	4	taso 4	1:50	A3	137
59	Tasokartta	4	taso 5	1:50	A3	138
60	Tasokartta	4	taso 6	1:50	A3	139
61	Tasokartta	4	taso 7	1:50	A3	140
62	Tasokartta	4	taso 8	1:50	A3	141
63	Profiilikartta	4	länsiprofiili 7379 770 - 7379 776/3444 396	1:20	A3	142
64	Profiilikartta	4	länsiprofiili 7379 776 - 7379 782/3444 396	1:20	A3	143
65	Levintäkartta	4	rakenteet ja löytöjen levintä	1:50	A3	144
66	Levintäkartta	4	löytöjen levintä länsiprofiili	1:20	A3	145
67	Vaaituskartta	5	pintavaaitus	1:50	A4	146
68	Vaaituskartta	6	pinta- ja pohjavaaitus	1:50	A3	147
69	Tasokartta	6	taso 1	1:50	A3	148
70	Tasokartta	6	taso 2	1:50	A3	149
71	Tasokartta	6	taso 3	1:50	A3	150
72	Tasokartta	6	taso 4	1:50	A3	151
73	Tasokartta	6	taso 5	1:50	A3	152
74	Tasokartta	6	taso 6	1:50	A3	153
75	Vaaituskartta	kk 1-4	pinta- ja pohjavaaitus	1:50	A4	154

	kaivausalue 2013		maakivi
	kaivinkoneella kuoritut alueet 2013		kallio
	koekuoppa 2012, esihist. löytöjä ja likamaata		törmä
	koekuoppa 2012, esihist. löytöjä peltomullasta		oja
	koekuoppa 2012, ei esihist. löytöjä		maakuoppa
	koekuoppa 2012, josta maanäyte		polku
	kairanäyte 2012		puu, pensas
	2012 arvioitu jatkotutkimustarve		kiintopiste
	kiviröykkiö (raivausjätettä?)		
	resentti rakennusjännös (kartoitettu)		
	resentti rakennusjännös (kantakartasta)		

&

ROVANIEMI KOSKENNISKA 699010063		Yleiskartta Tutkimusalue konekuoritut alueet ja kaivausalueet	
Petro Pesonen 2013		mk 1:500	
piirt. Johanna Seppä 2012 digit. Johanna Seppä 2013 pohjana Rovaniemen kaupungin kantakartta		Koord.: KKJ, kaista 3 Korkeus: N60	kartta 1
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			